

Ontdek *Beieren*

Beieren voor fijnproevers

Eeuwenoude klooster-
brouwerijen, Zoigl-bier
en Silvanerwijn

Ultieme bucketlist

30 tips voor spannende steden,
magnifieke natuur, actieve vakanties
en schilderachtige routes

Majestueuze momenten

Van de Chiemsee en het
sprookjeskasteel van Neuschwanstein
naar Regensburg

**100 Bezienswaardigheden, toursuggesties, culinaire ideeën
en activiteiten voor uw perfecte vakantie in Beieren**

vakantie-beieren.nl

Dit is Beieren Op zijn best

Bergen, weilanden en wijngaarden... kasteel Neuschwanstein en een coole stedelijke flair... München en Neurenberg... Oktoberfest en Beierse Rap... Silvanerwijn en witbier... Beieren is meer. Beieren heeft zijn eigen manier van leven. Beieren is een houding: relaxed en werelds. En dat is precies wat we u in deze brochure willen laten zien...

Plons! Meren en rivieren

Er zijn meer dan 200 meren in Beieren – sommige wel 190 m diep (Walchensee en Königssee) en sommige wel 80 km² groot (Chiemsee). In de regio zijn ook verschillende beken en rivieren te vinden. De langste zijn de Main (407 km), de Donau (380 km), de Isar (270 km) en de Inn (218 km).

Alles wat u nodig hebt is een *stein* in uw hand...

De bieren van meer dan 620 Beierse brouwerijen hebben hun uitgesproken smaak te danken aan Beieren's "groene goud" – de hop uit de regio Hallertau. Bijna 38% van de hop in de wereld worden geproduceerd in het gebied tussen Landshut, Pfaffenhofen en Kelheim. Het eerste document waarin het kweken van hop wordt genoemd stamt uit het jaar 736. In die tijd werden hop gebruikt als medicijn. Pas in de middeleeuwen werden ze ook aan bier toegevoegd.

Wijnliefhebbers, kijk uit naar de Bocksbeutel!

Denkt u dat de mensen in Beieren alleen bier drinken? Niet waar! 2.877 lokale wijnboeren maken uitstekende wijnen – bijna exclusief in Franken. De traditionele druivenrassen in de regio zijn onder andere *Adelfränkisch*, *Vogelfränkisch*, *Grünfränkisch*, *Kleinberger*, *Weisser Räuschling*, *Weisser Heunisch* en *Petersiliengutedel*. De meest voorkomende varianten – *Silvaner*, *Müller-Thurgau*, *Bacchus*, *Riesling*, *Pinot Noir* en *Dolina* – worden gerijpt in vaten of stalen tanks, maar ook in betonnen eieren en amforen. Goede Frankische wijnen worden nog steeds gebotteld in de beroemde "Bocksbeutel". Deze traditionele fles is rond en bolvormig – vaak met een ovale of ellipsvormige vorm die doet denken aan de testikel van een geit! De "nieuwe" Bocksbeutel is slanker, minder bolvormig en bezit meer hoekige lijnen, met name bij de schouder van de fles. Dit ontwerp is sinds 2016 in gebruik.

Dirndls en trainers

De Beieren houden van hun tradities. Ze onderhouden hun gewoontes het hele jaar door – van traditionele sleewedstrijden tot historische toneelstukken, van volksdansen tot kerstmarkten. Ze vieren ook een reeks volksfeesten – van parochiemarkten en wijnfestivals tot het beroemde Oktoberfest. Maar dat wil niet zeggen, dat Beieren is blijven hangen in het verleden; de regio kijkt voortdurend naar de toekomst op zoek naar een moderne, duurzame en innovatieve samenleving. Beieren zit vol contrasten – kom en ervaar ze zelf!

Beieren is gezegend met natuurlijke schoonheid en een rijk cultureel landschap, maar wordt ook gekenmerkt door een uitgesproken stedelijke flair. Laat u inspireren door de prachtige vakantiebestemmingen van de regio – en ontdek en geniet van de schoonheid van de Beierse steden!

vakantie-beieren.nl/steden

vakantie-beieren.nl

1 Franken

Franken strekt zich uit over het noorden van Beieren met zijn rivieren Main en Regnitz, middelgebergten zoals de Hassberge, Frankenwald, Fichtelgebirge, Spessart en Rhön, en beroemde steden als Neurenberg, Fürth, Würzburg, Bayreuth, Schweinfurt en Aschaffenburg. Franken heeft een legendarische verscheidenheid aan kruidige worsten – Nürnberger, Hofer, Kulmbacher, Coburger en meer – bij voorkeur geserveerd in een broodje. Ze worden vaak aangevuld met een zure saus voor een delicatessen die bekend staat als "Blaue Zipfel" (blauwe toppen).

vakantie-beieren.nl/franken

2 Allgäu/Bayerisch-Schwaben

Allgäu/Bayerisch-Schwaben is de voorpost van Beieren in het zuidwesten. De Allgäu strekt zich uit van de Bodensee in het westen naar Lech in het oosten, van Memmingen en Mindelheim in het noorden naar de Alpen in het zuiden rond Oberstdorf. Kempten is hiervan het stedelijke centrum. Bayerisch-Schwaben stroomt Beieren binnen vanaf de "Nördlinger Ries" over de rivierdalen rond de Donau naar de uitlopers van de Alpen in het zuiden. De meest belangrijke stad is Augsburg, die doordrenkt is van geschiedenis.

vakantie-beieren.nl/allgaeu-bayerisch-schwaben

3 Oberbayern

Oberbayern is de regio met het op een na hoogste BNP in Duitsland (na Hamburg). Hier bevindt zich de Beierse hoofdstad München, waar de deelstaatregering zetelt. In het noorden grenst Oberbayern aan Franken en Ostbayern. Het zuidelijke deel van de regio heeft de hoogste bergen van Duitsland: de Watzmann in de buurt van Berchtesgaden en de majestueuze Zugspitze die over Garmisch-Partenkirchen uitkijkt.

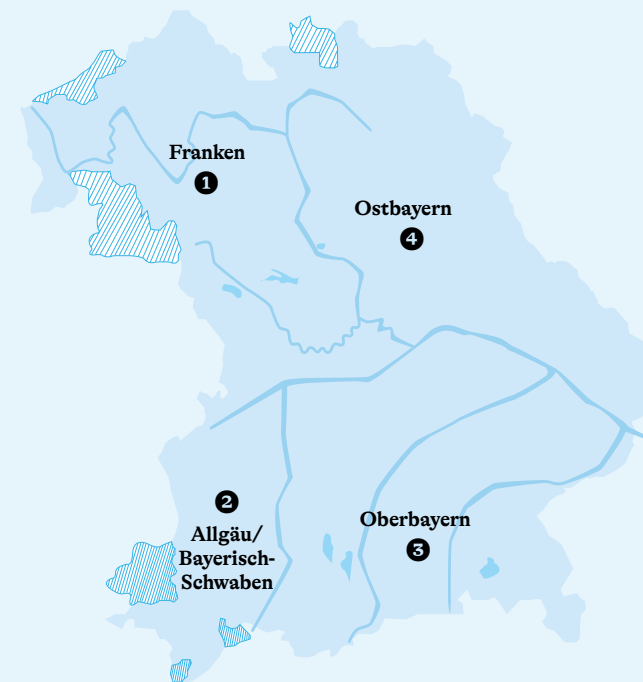
vakantie-beieren.nl/oberbayern

4 Ostbayern

In Ostbayern bevindt zich het Beierse Woud, het grootste boslandschap van Europa. Het bos van de Oberpfalz strekt zich uit langs de grens. Mediterrane karstlandschappen zijn te vinden in de Beierse Jura tussen Sulzbach-Rosenberg en Kelheim.

Het gebied ten zuiden van de Donau, tussen Regensburg en Passau, wordt gekenmerkt door de brede vlaktes van de Donau en groene, glooiende hellingen. Veel van de steden in Ostbayern zijn doordrenkt met geschiedenis, waaronder Regensburg, Landshut en Passau.

vakantie-beieren.nl/ostbayern

Top 30

Tekst: Peter Pfänder

Dingen om te doen in Beieren

① Romantische Straße of Duitse Alpenroute?

Kom en dompel uzelf onder in de wonderen van kunst en cultuur, verspreid over 460 kilometer en 29 charmante steden. Sinds 1950, kronkelt de Romantische Straße door het hart van Duitsland. Van Würzburg, voert zij u door Rothenburg aan de Tauber, Donauwörth en Augsburg, met als hoogtepunt het prachtige Füssen. Onderweg komt u langs de historische stad Landsberg am Lech, de overblijfselen van een Romeinse villa in Peiting, en de adembenemende Wieskirche in Steingaden. Als u van fietsen houdt, moet u beslist de bewegwijzerde lange fietsroute gaan fietsen. Als u het gebied liever te voet verkent, is er voor u een lange wandelroute door de mooiste landschappen. Ga op ontdekkingsreis, dompel uzelf onder in de schoonheid van de natuur en ontdek het plezier om bijna 500 kilometer te rijden over kronkelende wegen: de Duitse Alpenroute voert u van de rustige wateren van de Bodensee naar de schilderachtige landschappen van de Königssee. Onderweg vindt u charmante picknickplaatsen met een adembenemend uitzicht over de bergen, verfrissende wandelroutes en ongerepte meren die perfect zijn om in te zwemmen. En voor de afwisseling kunt u een groot scala aan kerken, kloosters, musea, paleizen en kastelen bezoeken.

bavaria.travel/scenic-routes

② UNESCO Werelderfgoed

Beieren huisvest 14 UNESCO Werelderfgoedlocaties, waaronder het Watermanagementsysteem van Augsburg, de residentie van Würzburg, het Markgrafelijk Operahuis in Bayreuth, de oude binnenstad van Bamberg, de Neuschwanstein- en Herrenchiemsee-sprookjeskastelen van koning Ludwig en het kuuroord Bad Kissingen.

bavaria.travel/unesco

③ Augsburg: Bruggen, renaissance en Fugger

Het Watermanagementsysteem van Augsburg is meer dan 800 jaar oud. Het voorziet in drinkwater en industrieel water voor energieproductie, sanitaire voorzieningen en afvalverwijdering. U vindt 22 attracties langs de kanalen, waaronder stuwen, waterpompstations, energiecentrales en waterputten. Het water is afkomstig uit de rivieren Lech, Wertach en Singold en uit bronnen. Augsburg beweert dat het meer bruggen heeft dan Venetië. Er zijn in ieder geval veel klaterende fonteinen en ontelbare waterlopen. U zult beslist het stadhuis willen bezoeken in het centrum van Augsburg. Dit gebouw uit de renaissance van Elias Holl is absoluut adembenemend en wordt beschouwd als het meest indrukwekkende seculiere gebouw in het noorden van de Alpen uit die periode. Het pronkstuk binnen is de beroemde Gouden Zaal. 500 jaar geleden, richtten de Fuggers, een familie van extreem welvarende kooplieden, de Fuggerei op om betaalbare huisvesting te bieden aan mensen in nood. Dit was een visionair initiatief geïnitieerd door de zeer religieuze Jakob Fugger. Het oudste sociale wooncomplex ter wereld is een kleine stad in een stad – met 67 huizen en een eigen kerk. Zelfs vandaag de dag wonen hier nog 150 katholieke inwoners van Augsburg – voor een basishuur van 88 cent per jaar en drie gebeden per dag!

bavaria.travel/augsburg

4 Regensburg: *UNESCO-Wereld erfgoed Oude binnenstad*

De oude binnenstad ligt langs de Donau, tussen de kathedraal en Bismarckplatz. Werd in 2006 uitgeroepen tot Werelderfgoedlocatie en beslaat minder dan één vierkante kilometer. Het verkennen van de oude binnenstad is nogal een avontuur. Overal geplaveide straten die elkaar kruisen. Sommigen lopen ietwat parallel – maar alleen ietwat. Voor nieuwkomers is het een wirwar van straten, stegen, hoeken, bochten, smalle door-gangen en doodlopende stegen. Dat maakt het middeleeuwse handelscentrum zo aantrekkelijk, zoals ook erkend door UNESCO. De “Steinerne Brücke” is een beroemde bezienswaardigheid. Deze prachtige middeleeuwse brug – met ronde stenen bogen – strekt zich zo'n 300 meter uit over de Donau. In de middeleeuwen werd zij gezien als een wereldwonder – en zij is nog steeds een populaire plaats in Regensburg om te bezoeken. Hij verbindt de oude binnenstad met de wijk Stadtamhof. Het Haus der Bayerische Geschichte is een bekroond museum. Het werd in 2019 geopend en werd geprezen vanwege de architectuur. Het is een van de meest populaire attracties van Regensburg geworden met zijn moderne multimedia-displays.
bavaria.travel/regensburg

5 Würzburg: *Barok en Bocksbeutel*

De Residentie van Würzburg is een van de mooiste gebouwen van zijn tijd. De voormalige residentie van de prins-bisschoppen, gebouwd tussen 1720 en 1744, werd later uitgebreid met een prachtige hoftuin. Kunstenaars uit heel Europa leverden een bijdrage aan het gebouw. Het heeft elementen van de Franse paleis-archi-

tectuur, Weense barok en Noord-Italiaanse paleizen en heilige gebouwen. De Residentie van Würzburg is sinds 1981 een UNESCO Werelderfgoedlocatie. Zij heeft een trappenhuis met het grootste plafondfresco ter wereld, evenals 300 kamers. Tot op heden zijn de wijnvaten in rijen opgesteld in een eindeloos labyrint van gangen in de “Staatlicher Hofkeller” wijnkelder, waar u zich duizelig kunt gaan voelen zonder zelfs maar een slokje te hebben geproefd. Vergeet niet om de burcht Marienberg hoog boven de Main te bezoeken. De Marienkapelle stamt uit het jaar 706. Samen met het waterputtenhuis en de cisterne, die meer dan 100 meter diep is, getuigen deze indrukwekkende monumenten van eeuwen geschiedenis. Wat is het beste wat smulpapen en wijnliefhebbers in Würzburg kunnen doen? Ervaar een wijnproeverij in Franken... Bürger-spital is een VDP-wijnmakerij in Franken met meer dan 700 jaar geschiedenis en traditie. Zijn 120 hectare aan wijngaarden zijn beplant met klassieke druifvarianten zoals *Silvaner* en *Riesling*. De beste wijnen worden gebotteld in de unieke “Bocksbeutel”.

bavaria.travel/wuerzburg

6 München: Rubens, *St. Maria of hipster?*

De wijk Maxvorstadt in München is een absolute schatkamer van culturele geschiedenis! Slechts 15 minuten lopen van het iconische stadhuis aan de Marienplatz, wordt u ondergedompeld in een wereld van 18 musea en tentoonstellings-hallen, 20 galerieën en zes gerenommeerde internationale hogescholen. De Alte Pinakothek, Neue Pinakothek, Pinakothek der Moderne, Staatliches Museum Ägyptischer Kunst, Glyptothek, Lenbachhaus en Museum Brandhorst zijn slechts enkele van de ongelooflijke lokale instellingen die werken van Gerhard Richter, Joseph Beuys, Leonardo da Vinci, Peter Paul Rubens en andere legendarische kunstenaars huisvesten. Het is absoluut de moeite waard om een paar dagen te besteden aan de musea die zich bevinden in het “Kunst-

areal”. En als u de hipster-scene van de stad wilt verkennen, is de Gärtnerplatz, die 500 meter ten zuiden van de Viktualienmarkt ligt, de perfecte plek om te beginnen. Bereid u voor op een leuke shoppingervaring – met een breed scala van prachtige boetiekjes, pop-up stores en winkels! Maar het zijn de plaatselijke hipsters op straat die echt uw aandacht zullen trekken.

bavaria.travel/munich

7 Bamberg: *Frankisch Rome*

De keizerlijke stad van de prins-bisschoppen bevindt zich boven op zeven heuvels, daarom staat zij ook bekend als het “Frankische Rome”. De oude binnenstad is sinds 1993 een UNESCO Werelderfgoedlocatie. Het is een uniek stedelijk kunstwerk uit de periode tussen de hoge middeleeuwen en de barok. Er bevinden zich 1.200 monumenten uit de 11e tot de 18e eeuw, zoals het oude stadhuis, gebouwd in het midden van de rivier de Regnitz en toegankelijk door middel van twee bruggen, de prachtige rozen-tuin met adembenemende uitzichten over de oude binnenstad, de historische leerlooierijen aan het oude kanaal en de charmante vissers-plaats “Klein Venedig”.

bavaria.travel/bamberg

8 Passau: Stad van *drie rivieren*

Passau is een erg speciale plek – en niet alleen vanwege de ligging tussen de rivieren de Donau, Inn en Ilz. Wist u dat Veste Oberhaus een van de grootste burchten in Europa is – en dat zij perfect behouden is gebleven in haar oorspronkelijke staat? Hier zijn enkele ongelooflijke musea en tentoonstellingen te bekijken, evenals St. Georg-kerk met zijn adembenemende gotische fresco's. En voor de jongeren van geest is er ook een jeugdherberg. Aan de zuidelijke rand van Passau, kunt u een wandeling langs de rivier de Inn maken, langs de opvallende Schaiblingsturm en verder naar de samenvloeiing van drie rivieren bij de oostelijke punt van de oude binnenstad. Het Passauer Glasmuseum biedt een uniek en fascinerend overzicht van de Europese glasgeschiedenis – met ongeveer 15.000 tentoongestelde voorwerpen. De Dom St. Stephan is de meest belangrijke barok-kerk in Duitsland – geïnspireerd door Italiaanse architectuur – en bevat het grootste kathedraal-orgel ter wereld. Het huidige barok-gebouw werd na een brand in 1662 gebouwd tussen 1668 en 1693.

bavaria.travel/passau

9 Bayreuth: Doek omhoog!

Het Markgrafelijk Operahuis is een meesterwerk van barok-theaterarchitectuur. Het is gebouwd tussen 1744 en 1748 en is een van de weinig bewaard gebleven theatergebouwen uit dit tijdperk. Het werd ontworpen door de toonaangevende theater-architect van die tijd, Giuseppe Galli Bibiena. Het theater in Italiaanse stijl wordt omringd door kijkboxen en is volledig van hout en canvas gemaakt. Het is een zelfdragende constructie in een stenen gebouw. Het theater wordt over de hele wereld gezien als uniek in zijn soort – niet in de laatste plaats vanwege zijn uitbundig gesneden en geschilderd decor. Als u een bezoek aan Bayreuth plant, moet u ook Haus Wahnfried bezoeken, de representatieve villa waarin Richard Wagner vanaf 1874 woonde met zijn gezin, evenals het huis van Siegfried Wagner, de Hermitage en het Neue Schloss in Rococo-stijl.

bavaria.travel/bayreuth

10 Kempten: Romeinen en Rococo

Het is heel gemakkelijk om te verdwalen in het doolhof van de geschiedenis als u meer dan 2.000 jaar moet verkennen! Maar maak u geen zorgen – het Kempten Museum in het Zumsteinhaus wijst u de weg. Alles wordt duidelijk uitgelegd – en het kost helemaal niets. Als u geïnteresseerd bent in geschiede-

nis, zult u genieten van de geheime ondergrondse Erasmus-kapel op St.-Mang-Platz, die pas in 2003 werd ontdekt tijdens bouwwerkzaamheden. U kunt er alles over te weten komen in een fantastische multivisuele show. De residentie werd midden 17e eeuw gebouwd in het centrum van Kempten en was het eerste barok-klooster dat in Duitsland werd gebouwd na de Dertigjarige Oorlog. Hij diende zowel als klooster en als zetel van de hertog-abten. Van 1732 tot 1735, werkte een team van kunstenaars aan de eigenlijke woonkamers, die in de late Régence-stijl zijn. En van 1740 tot 1742, werkten ze aan de kroon op hun werk: de prachtige banketzaal, een van de mooiste voorbeelden van de Beierse Rococo-stijl!

bavaria.travel/kempten

11 Oberschwäbische Baroquestraße: sierlijk detail

De Oberschwäbische Baroquestraße is een 500 kilometer lang traject tussen Ulm en de Bodensee, vol met meesterwerken uit de barok- en rococo-periodes, evenals kerken, kloosters, kastelen en statige huizen, allemaal gelegen in het prachtige landschap van de uitlopers van de Alpen. Het oostelijke gedeelte van de themaroute loopt van Ulm door Beiers Zwaben en de regio Allgäu, met als hoogtepunt onder meer de benedictijner abdij van Ottobeuren (hieronder afgebeeld).

bavaria.travel/scenic-routes

12 Weltenburg: Bier, monniken en een natuurwonder

Welkom bij het eerste nationale natuurmonument van Beieren! 150 miljoen jaar geleden was het land hier bedekt met een subtropische zee, met koralen en sponzen die machtige riffen vormden – hetzelfde materiaal dat tegenwoordig de rotswanden van de prachtige Weltenburger Enge-kloof vormt. De Donau stroomt ongeveer vijf kilometer tussen kliffen die tot 70 meter hoog zijn. De beste manier om van dit spektakel te genieten, is vanaf één van de schepen die tussen Kelheim en de abdij varen. De abdij van Weltenburg bevindt zich stroomopwaarts bij de ingang van de kloof. Opgericht rond 600 na Christus, wordt aangenomen dat dit de oudste kloosternederzetting in Beieren en de oudste kloosterbrouwerij ter wereld is.

bavaria.travel/weltenburg

13 Der Blaue Reiter: Franz Marc

Deze beweging werd opgericht door de Russische schilder Wassily Kandinsky en de Duitse kunstenaar Franz Marc. Andere prominente leden waren onder meer Paul Klee, August Macke en Gabriele Münter. Het Franz Marc Museum is gehuisvest in een modern gebouw dichtbij de Duitse Alpenroute en kijkt uit over de Kochelsee. Het bevat een enorme collectie van Duits expressionisme en naoorlogse abstractie. De wisselende tentoonstellingen herinterpreteren de werken van de bewegingen “Der Blaue Reiter” en “Die Brücke”.

bavaria.travel/expressionism

14 Glasroute: Kristalhelder

De Glasroute is een prachtige autoroute van 250 kilometer die zich een weg baant door het Oberpfälzer Wald en het Beierse Woud, van Waldsassen naar Passau. Zij is verdeeld in vijf trajecten, elk met een eigen unieke charme. Op uw reis zult u allerlei soorten glasmakers ontmoeten – industriële, ambachtelijke en artistieke – met showrooms en verkooppunten. U vindt er ook verschillende galerieën en musea die aan dit vak gewijd zijn, waaronder het Glasmuseum Frauenau. U ziet de grootste kristallen glazen piramide, een glazen bos en een glazen ark, en u kunt zelfs het glasblazen zelf proberen!

bavaria.travel/glass-route

15 Herrenchiemsee nieuw paleis: Als een sprookje

Dit kasteel werd vanaf 1878 gebouwd onder Koning Lodewijk II. Het ligt op het grootste eiland in de Chiemsee en is gebaseerd op het paleis van Versailles. Het was een eerbetoon aan Lodewijk XIV, de Zonnekoning, en verheerlijkte de goddelijke rechten van koningen. Het was het laatste grote bouwproject van Lodewijk en zijn duurste gebouw, maar hij woonde er maar een paar dagen. Na zijn dood in 1886, werden de werkzaamheden aan het “Beierse Versailles” gestaakt en bleef het gebouw onafgemaakt.

bavaria.travel/herrenchiemsee

16 Neuschwanstein: *Ster van alle tijden*

Het beroemde sprookjeskasteel in het hart van de Ammergauer Alpen in de buurt van Füssen in de Allgäu is een wereldwijd symbool van Beieren en Duitsland. Koning Lodewijk II (1845- 1886) plande het geïdealiseerde middeleeuwse ridderkasteel als privéverblijf voor zichzelf, en Neuschwanstein werd gebouwd vanaf 1869. Het werd uitgerust met de laatste technische innovaties van eind 19e eeuw, waaronder centrale verwarming en een elektrisch belsysteem. Koning Lodewijk woonde maar een paar maanden in het kasteel tot zijn overlijden in 1886 (meer hierover op pagina 22).

bavaria.travel/neuschwanstein

17 Neurenberg: *Albrecht Dürer, straat- kunst en kastelen*

Het Albrecht Dürer-Haus biedt bezoekers de unieke mogelijkheid om de oorspronkelijke woonkamer en werkruimte van de wereldberoemde schilder te bezoeken. De Nürnberger Burg, een historische bezienswaardigheid uit het jaar 1000, bestaat uit twee burchten, de Kaiserburg en de Burggrafenburg. Op 500 meter hiervan, op de Weisgerbergasse, vindt u gebouwen die bewaard zijn gebleven in hun oorspronkelijke staat, waardoor u een fascinerende glimp kunt opvangen hoe het leven er in de late middeleeuwen uitzag. Het uitzicht vanaf de dichtbij gelegen Maxbrücke is bekend vanwege zijn adembenemende schoonheid.

bavaria.travel/nuremberg

18 Oktoberfest München: *Het grootste feest ter we- reld*

Het "Wiesn", ook wel bekend als Oktoberfest, wordt beschouwd als het grootste volksfeest van de planeet. Het wordt elk jaar gehouden op de Theresienwiese in München. Vandaag de dag trekken 14 grote en 21 kleine feesttenten en ongeveer 200 showmannen en attracties, miljoenen bezoekers per jaar. Eén van de hoogtepunten is de klederdrachtenparade – met 150 klederdrachtgroepen op de eerste zondag van het festival. En sinds 2010, heeft het nostalgische "Oide Wiesn" klassieke attracties naar het feest gebracht. Hier is alles wat u moet weten... Allereerst, de pul van één liter, bekend als een "Mass", uitgesproken als de "a" in "spa" (/maas/). En hoe moet u de kip eten? U kunt gewoon uw handen gebruiken. U mag op de banken dansen, maar niet op de tafels. En niet vergeten! U krijgt geen bier zonder een zitplaats, dus u kunt het beste een tafel reserveren met vrienden. Het Gäuboden-volksfest is een ander groot volksfeest in Beieren, dat ongeveer 1,5 miljoen bezoekers trekt. Het heeft een kermis met 7 feesttenten en heel veel attracties. Het feest duurt elf dagen, begint met een extravagante processie op de vrijdag vóór het Feest van Maria Hemelvaart (15 augustus).

bavaria.travel/folk-festivals

19 De Königssee: *Filmwaardig!*

De Königssee staat bekend om zijn ongerepte wateren en zijn schilderachtige omgeving, waardoor het een van Duitsland's mooiste meren is. Zijn fjordachtige uitstraling zorgt voor een adembenemend natuurlijk amfitheater. Eén van de meest populaire activiteiten is een tocht op de elektrische bootjes die stilletjes over het meer glijden. Ze stoppen bij de Sint-Bartholomeüskerk, een pelgrimslocatie uit de barok op een schilderachtig schiereiland dat alleen kan worden bereikt met een boot. Wandelfanaten zullen genieten van de

Malerwinkel-wandelroute met een van de beste uitkijpunten voor uitzicht op het meer. De Königssee biedt het hele jaar door een idyllische ontsnapingsmogelijkheid – of u nu op zoek naar vrede en rust of op jacht naar avontuur bent. Alhoewel het meer zelf niet verscheen in *The Sound of Music*, is het ermee verbonden door de adembenemende landschappen van het gebied. Het alpenlandschap rond de Königssee weerspiegelt de beelden die de film iconisch maakten.

bavaria.travel/berchtesgaden

20 Neumarkt: *Maybach en witte worst*

Dompel u onder in de geschiedenis van de Maybach-auto's – met bijna twee dozijn luxewagens. De verzameling bevat ook persoonlijke bezittingen, documenten en foto's van Maybach. En interactieve displays en multimediaspresentaties bieden meer gedetailleerde inzichten in de bijna mythische status van de automaker. Als u zich liever bezighoudt met een iconisch stukje Beierse voedselcultuur, dan moet u in het "1e Bayerische Metzgerei- und Weißwurstmuseum" zijn. Hier draait alles letterlijk om de "witte worst" en de productie daarvan. Norbert Wittmann legt de geheimen achter de perfecte Weißwurst (witte worst) uit – en laat u zelfs uw eigen snack op de worstmachine maken.

bavaria.travel/neumarkt

21 Nördlingen: *Stadsmuur to go*

Nördlingen's indrukwekkende stadsmuur – met vijf poorten en twaalf uitkijktorens – strekt zich tot 2,7 kilometer uit, en u kunt het grootste deel te voet verkennen! De huizen langs de kantelen huisvestten de minder bevoorrechten in de middeleeuwen. Wanneer de stad werd aangevallen, werden de kamers beschikbaar gesteld aan soldaten. De 90-meter hoge kerktoren, Daniël, op het marktplein is de parel op de kroon van Nördlingen. Het beklimmen van de smalle steile 365 treden naar de top van de toren is een opwindende ervaring – en het uitzicht vanaf deze plek is gewoon adembenemend. Een verbazingwekkend aantal jonge bezoekers wordt naar de toren getrokken door de Japanse manga-serie *Attack on Titan*, omdat cartoonist Hajime Isayama Nördlingen als model gebruikte voor de fictieve stad Shiganshina.

bavaria.travel/noerdlingen

22 Rothenburg ob der Tauber: *Zo romantisch!*

Rothenburg ob der Tauber's meest iconische Ansichtkaart-foto is de Plönlein, waar een scheef vakwerkhuis de ingang van de ziekenhuiswijk bewaakt in een scène die doet denken aan een sprookje van Grimm. Dit historische ensemble bevat ook de fontein voor het vakwerkhuis en de twee torens van de stadsmuur. Het Deutsches Weihnachtsmuseum laat zien hoe de feestdagen door de eeuwen heen werden gevierd en hoe de gewoontes zijn veranderd. De permanente tentoonstelling toont objecten van 1870 tot 1950, waaronder kerstbomen, versieringen, kaarsenbogen, -standaarden, Ansichtkaarten, papieren kerststallen, verlichting, adventskransen en -kalenders.

bavaria.travel/rothenburg

23 Walhalla: *Hall of Fame*

Dichters, filosofen en een geweldig Donau-panorama... Het geweldige Walhalla ligt sinds 1842 op slechts 30 minuten van Regensburg – en is zeker een bezoekje waard! Deze prachtige Beierse Hall of Fame lijkt op een Griekse tempel en eert belangrijke (voornamelijk mannelijke) persoonlijkheden uit de politiek, wetenschap en kunst en historische gebeurtenissen – met 131 marmeren bustes en 65 gedenkplaten. Het ontzagwekkende gebouw werd gebouwd in opdracht van koning Lodewijk I onder leiding van Leo von Klenze, waarbij het oude Parthenon in Athene dienst deed als voorbeeld.

24 Landshuter Bruiloft: *Spectaculair*

Landshut is het trotse toneel voor een van de grootste en meest spectaculaire historische optochten, die om de vier jaar wordt gehouden om een zeer gedenkwaardige gebeurtenis in de historie van deze stad te vieren. In 1475 trouwde George de Rijke van Beieren met de mooie Jadwiga, de dochter van een Poolse koning tijdens een geweldige ceremonie. Het doel was om de alliantie tegen de Ottomanen te versterken. Omdat de geweldige vieringen minuscule werden vastgelegd, kan de bruiloft met ongelooflijke authenticiteit worden nagespeeld. Elk detail is liefdevol herschapen – van de ingewikkelde laatmiddeleeuwse kostuums

tot authentieke wapens, ruitjes, muziek-instrumenten en meer. Aan dit evenement werken meer dan 2.000 inwoners van Landshut mee. Schrijf het in uw agenda voor juli 2027 – dit is een ervaring die u niet mag missen!

bavaria.travel/landshut

25 Goldsteig: *Wandelen, wandelen en nog eens wandelen!*

De Goldsteig is een waar toevluchtsoord voor wandelliefhebbers. De route van 660 kilometer – opgedeeld in 38 trajecten – wordt genoemd als een van de “Top wandelroutes van Duitsland”, die door het middelgebergtelandschap van het Oberpfälzer Wald en het Beierse Woud voert. Het noordelijke gedeelte gaat van Marktredwitz door het nationale park van het Beierse Woud naar Passau. Zijn letterlijke hoogtepunt is een spannende route van 24 kilometer over 12 bergtoppen van duizend meter.

bavaria.travel/bavarian-forest

26 Kerstmarkten: *Jingle Bells*

De Beierse kerstmarkten bieden meer dan alleen braadworst en glühwein! Wat zou u ervan vinden om de adventstijd te vieren in een prinselijk paleis, op historische marktpleinen of in een ridderkasteele? De meest beroemde markt is de feestelijke Christkindlesmarkt in Neurenberg in het hart van de oude binnenstad. Het Stadtschloss in Treuchtlingen is een voormalige waterburcht in renaissancestijl, waar u kunt genieten van een romantische kerstmarkt omringd door historische gebouwen terwijl u geniet van regionale specialiteiten en lokale ambachten ontdekt. Regensburg aan de Donau verwelkomt bezoekers met vier kerstmarkten in de oude binnenstad. U kunt een begeleide wandeling maken langs het oecumenische kerstspoor en spannende voorstellingen van het kerstverhaal ontdekken. Muzikale hoogtepunten worden verzorgd door het wereldberoemde Regensburger Domspatzen-koor met concerten

in de kathedraal. Een feestelijke stad van kramen verwelkomt bezoekers recht voor de Dom St. Stephan in Passau. De geur van peperkoek, glühwein en gebraden worst hangt in de lucht. Op sommige dagen wordt het podium gedeeld door volksmuziek met citer en cymbalen of meerstemmige koorzang en moderne geluiden.

bavaria.travel/christmas

27 Coburg: *Koninklijk tintje*

De voormalige koninklijke zetel Coburg verrast enorm door de diversiteit in zo'n klein gebied. De Veste Coburg heeft het gebied rond Coburg sinds de Staufer-periode bewaakt en huisvest naast de Luther-kamer ook collecties van werken van kunstenaars zoals Cranach en Dürer. Degenen die geïnteresseerd zijn in Luther zullen twee portretten van Lucas Cranach van hem en zijn vrouw, honderden originele geschriften en bijbels, en zijn “Hedwig-beker”, een geweldig stukje fatimidisch vakmanschap, vinden.

bavaria.travel/coburg

28 Frankisch bier: *Proost!*

Franken is de droom van elke bierliefhebber – met meer dan 260 brouwerijen, ontelbare bierkelders en biertuinen. Er zijn drie bierroutes in de Fränkische-Schweiz naar de bierhoofdstad Bamberg, naar Neurenberg en Erlangen met uitstapjes naar Dinkelsbühl en Rothenburg, evenals naar de historische bierstad Kitzingen en naar Miltenberg.

bavaria.travel/beer

29 Zugspitze: *Kolossale piek*

De Zugspitze boven Garmisch-Partenkirchen is de hoogste berg van Duitsland met zijn 2.962 meter. Hij kan worden bereikt met behulp van de Beierse Zugspitzbahn, een tandradbaan die al in 1930 werd gebouwd naar het gletsjerstation (2.588 m) op de Zugspitzplatt, waar de “Gletscherbahn” het laatste stuk naar het station op de top aflegt. De nieuwe en spectaculaire “Zugspitze kabelbaan” gaat vanaf de Eibsee naar de top. Deze overbrugt een hoogteverschil van 1.945 meter in één stuk – een wereldrecord! Het panoramische uitzicht vanaf het observatiedek is adembenemend – u ziet vierhonderd bergtoppen in Duitsland, Oostenrijk, Italië en Zwitserland.

bavaria.travel/mountain-cable-car

30 Kamperen: *Glamour of een vat?*

Met 518 campings heeft Beieren het grootste aanbod in Duitsland. Ideale omstandigheden voor diverse natuurbelevissen. Dit is al lang niet meer alleen mogelijk met een tent, caravan of camper. Het aanbod is creatief en modern. Vooral glamping, een comfortabele tot luxueuze variant van kamperen, is erg populair. Zo wordt overnachten een hoogtepunt. Wie de drukte van de stad wil ontvluchten, vindt op de campings in Beieren ontspannen alternatieven. Wat dacht u van een eiland in de Staffelsee, een slaapvat, een Canadese blokhut, een houten iglo, een circuswagen of zelfs helemaal legaal midden in het bos op een van onze officiële trekkingcampings? camping-in-bayern.info

vakantie-beieren.nl

bavaria.travel

Er wordt daar *iets gebrouwen!*

Zoigl is een bierspecialiteit gebrouwen door gewone mensen in “gemeenschappelijke brouwerijen”. Wij combineerden het genot van bier met een wandeling door de Waldnaab-vallei. Het canyon-landschap met zijn granieten rotsen is echt adembenemend!

“Een alcoholvrij witbier? Daar heb ik de streep getrokken... Bedankt, maar nee dank u!”. Wolfgang Fischer van “Zoigl Kramer Wolf”, zoals de plek heet, doet alsof hij verontwaardigd is. En wanneer hij het gevraagde drankje door het restaurant draagt, gaat een gast vaak nog een stapje verder: “En breng mij een alcoholvrije shandy als u toch bezig bent!”. Wat een lachertje...

“U moet geknipt zijn voor deze baan. De lockdown heeft echt schade aangericht. Ik miste mijn gasten heeler”, zegt de Zoigl-brouwer, slager en eigenaar van een kleine supermarkt uit de Oberpfalz in Duitsland en stortte zijn hart uit voor ons bezoekers.

Fischer werd voor de leeuwen gegooid na het plotselinge overlijden van zijn vader. Hij moest zichzelf leren om bier te brouwen op vierentwintigjarige leeftijd. Het brouwrecht (bijv. het recht om bier te brouwen in de gemeenschappelijke brouwerij van het dorp en dit te serveren aan gasten thuis) is vastgelegd in het kadaster van Falkenberg. Wie het huis in eigendom heeft, mag brouwen. “En we moeten weten wat we doen. Het is niet alleen het indrukken van knoppen op de computer”, zegt de self-made brouwer.

En de “Zoigl Kramer Wolf” weet wat er nodig is. Hij zet een versgetapt glas bier op de tafel. Een schuimkraag drijft op het donkere amberkleurige gerstenat. Er beginnen zich waterdruppels te vormen die langs de zijkanten van het glas lopen. Nou: proost!

Aaahh... Het bier heeft een lichte tot medium body, een zachte textuur, een zeer lichte bitterheid en een milde afdronk. In één woord: heerlijk! Laten we achterover gaan leunen en genieten van

1
Waldnaab-vallei
wandelparadijs
in het land van
Zoigl bier

2
Zoigl-ster
symbool van een
oude thuisbrouw-
traditie in
Ostbayern

3
Josef Neuber
één van de iets
minder dan
20 Zoigl-
brouwers
in de regio

het restantje schuim in het glas... Het is tijd om onze aandacht te wijden aan de belangrijkste stellingen van de “zoiglogie”.

De term “Zoigl” kan worden herleid naar “produceren” of “weergeven”, maar experts zijn het er niet helemaal over eens. De brouwrechten werden voor het eerst toegekend in Falkenberg in 1467. Vroeger werd het serveren van Zoigl aangegeven door een groene tak op het huis.

Tegenwoordig waarborgt een gecertificeerd bord met het zeshoekige gildesymbool van de brouwer en de inscriptie “Echter Zoigl vom Kommunbrauer” (echte Zoigl van de gemeenschappelijke brouwers) de authenticiteit van het brouwsel en hoe het geproduceerd werd. De Zoigl-gemeenschap is not amused... Sommige figuren spelen graag met het merk en privé-brouwerijen gebruiken het label ook om bier te verkopen. Dat is geen echte Zoigl.

Als u vraagt naar de bestelling van de dag: “der Zoigl”. De locatie: “am Zoigl”. Er bestaan geen reserveringen – ga zitten op een vrije

plek. En mensen spreken elkaar met de voornaam aan. Achternamen zijn taboe. Het bier komt alleen uit de tap. Het eten is eenvoudig, hartig en sterk op worst gericht. De bar is meestal open van vrijdag tot maandag.

Hoewel de gemeenschappelijke brouwerijen vroeger wijd verspreid over de regio zaten en nu worden beschermd als historische monumenten, hebben ze alleen overleefd in de vijf bovengenoemde plaatsen. Zoigl-brouwers maken hun bier in ruil voor een “ketelvergoeding”. Alles is handwerk: als eerste wordt mout fijngestampt met water en gekookt in een open brouwpan boven een fornuis dat wordt gestookt met zware houtblokken, vervolgens wordt de hop toegevoegd.

Het brouwsel wordt in een open, gekoeld vat gedaan om’s nachts af te koelen. En daarmee zijn de werkzaamheden in het “Kommunbrauhaus” afgerond. Het brouwsel wordt vervolgens naar het huis van de Zoigl-gastheer gebracht, waar het met gist wordt gefermenteerd in een vat. De Zoigl wordt vervolgens gekoeld en gerijpt gedurende maximaal twaalf

“Ik ben dankbaar dat onze voorvaderen deze traditie hebben behouden. In veel andere plaatsen zijn de gemeenschappelijke brouwerijen helaas verdwenen”.

Karl Bauer
Restauranteigenaar

weken. Zoigl van lage gisting is ongefilterd, heeft een normaal alcoholpercentage en bevat geen kunstmatige conserveringsmiddelen. Elke brouwer heeft zijn eigen recept, en elke Zoigl smaakt anders.

Vroeger serveerden mensen dranken in hun eigen woonkamer. Tegenwoordig omvatten de Zoigl-locaties ook garages, schuren, gangen of gewoon bierbanken voor iemands huis. Niet elke Zoigl-brouwer heeft ruimtes voor gasten beschikbaar.

De bierspecialiteiten in het Oberpfälzer Wald kunnen het best worden ontdekt tijdens een wandeling langs de “Goldsteig”-wan-

delroute. Deze lange route van Marktredwitz naar Passau doorkruist “Zoigl-land” tussen Wiesau en Weiden. Eén van de pittoreske hoogtenpunten is het gedeelte langs de Tirschenreuther Waldnaab van Falkenberg naar Neuhaus.

Voordat u afscheid neemt van Falkenberg, is een bezoek aan Burg Falkenberg, die stevig op een prominente rotspunt staat, zeker de moeite waard. In de jaren 1930, heeft de Pruisische graaf Schulenburg de voormalige ruïne in een kasteel veranderd. De bereisde diplomaat wilde daar zijn pensioen doorbrengen. Maar Schulenburg, die behoorde tot de verzetsgroep van het complot van 20 juli 1944, werd vermoord door de nazi's. Er is een klein hotel gevestigd in het kasteel, en in een museum worden zijn leven en werk herdacht.

De ronde, torenhoge granieten rotsen die het kasteel ondersteunen doen denken aan pluizige wollen zakken die op elkaar gestapeld zijn. In Falkenberg werd de juiste naam voor dit geologische fenomeen geboren: sferoidale verweering. En de rots van Falkenberg is toevallig een van de mooiste geotopen in Beieren.

Ten westen van het kleine dorp, kronkelt de Waldnaab eerst onop-

vallend door de weilanden. Hij wordt gevolgd door een gemakkelijk pad, dat al snel het bos ingaat en naar het zuiden afbuigt. Daar wordt het landschap meer onge-rept, met struiken en hoge varens. En de eerste “wollen zakken” beginnen uit het groen te steken. Donker, verweerd, ongerept.

Het water klatert luidruchtig. Vanaf hier kerft de Waldnaab zijn weg door het graniet van het Falkenberg-massief, zoals hij al vijf miljoen jaar heeft gedaan. In dit proces creëerde hij een kleine canyon met indrukwekkende keien langs de oevers en in de loop van de rivier. En hij verandert vaak van karakter.

Soms is hij idyllisch en kalm, andere keren levendig en bruisend. Dit effect wordt gecreëerd door “treden”, wat ophopingen van stenen zijn waarover en waardoor het water stroomt, evenals poelen, die doorgangen zijn met dieper en rustiger water.

De blik wordt naar verschillende rotsformaties getrokken, waaronder eentje die zo ondergraven is door overstromingswater dat zij de vorm van een aambeel heeft aangenomen. Er groeien bomen op

de met mos begroeide top, hun bladeren ruisen zacht in de wind. Wanneer de Waldnaab-vallei Neuhaus benadert, een district van Windischeschenbach, wordt zij breder en wordt het aantal granieten rotsen minder. Na een korte klim ten zuiden van Johannistal, bereiken we Neuhauser Markt- platz. En dan krijgt u dorst. We lopen langs Zoigl-borden. De Zoigl-herbergier van dienst is de “Ling-Zoigl” aan het zuidende van het marktplein. Karl Bauer nam het restaurant over van zijn groot-

vader en runt het puur als een Zoigl-taveerne ernaast. “Ik ben dankbaar dat onze voorvaderen deze traditie hebben behouden. In veel andere plaatsen zijn de gemeenschappelijke brouwerijen helaas verdwenen”, zegt de brouwer terwijl hij een vers getapte Zoigl op de tafel zet.

De Zoigl glanst helder en verleidelijk in het glas. “Onze Neuhauser Zoigl is hoppiger dan andere”, zegt Karl Bauer. Klopt. Maar hij smaakt nog steeds zoet en slank met een lichtzure afdronk. ■

1
Bierwandeling
De beste manier om de Zoigl-specialiteiten te ontdekken is een wandeling langs de “Goldsteig”-wandelingroute

2
Burg Falkenberg
De ronde granieten rotsen die het kasteel ondersteunen doen denken aan opgestapelde wollen zakken

3
Waldnaab
De rivier heeft een kleine canyon gecreëerd met indrukwekkende keien op de oevers en rotsen in het rivierbed

Kastelen, meren *en royals*

Als u door Beieren reist van de Chiemsee en kasteel Neuschwanstein in het zuiden naar Regensburg aan de Donau, komt u door een gebied dat is doordrenkt van koninklijk erfgoed en adembenemende landschappen – *met sprookjes, een hall of fame en de oudste kloosterbrouwerij ter wereld.*

1+2
Nieuw paleis
Herrenchiemsee
Dit kasteel is
een UNESCO
Werelderfgoed-
locatie sinds
12 juli 2025

Koning Lodewijk II van Beieren, een groot bewonderaar van Lodewijk XIV van Frankrijk, had aan het einde van de 19e eeuw een plan. Hij wilde zijn eigen persoonlijke Versailles creëren. Tegelijkertijd boden de gemeentes rond het meer een petitie aan de koning aan. Ze vroegen hem om de Herreninsel te beschermen tegen ontbossing. Dit bracht het eiland onder de aandacht van de monarch, en hij besloot om zijn eigen “tempel van glorie” te bouwen in de vorm van een paleis in Franse stijl. Het nieuwe paleis Herrenchiemsee is een stukje architectonische geschiedenis – ondanks het feit dat het nog

steeds niet klaar is. De bouw werd immers gestopt in 1885.

Sinds 2012 is Veronika Endlicher een van de vier kasteelgidsen bij het paleis aan de Herrenchiemsee. Zij en haar collega's geven rondleidingen. Ze is gepassioneerd door oude keizerlijke gebouwen sinds ze aan de universiteit geschiedenis studeerde.

Veronika is met name gefascineerd door de complexe geschiedenis die rond koning Lodewijk II en de bouw van het paleis aan de Herrenchiemsee hangt. Ondanks al zijn romantiek was de Beierse sprookjesverteller en zelfbenoemde “Maankoning” een vi-

sionair die in veel opzichten zijn tijd ver vooruit was. Zijn innovatieve en nieuwe ideeën worden weerspiegeld in veel elementen van zijn kastelen, waaronder Herrenchiemsee.

Herrenchiemsee: een Beiers Versailles

Mensen komen overal vandaan om zich onder te dompelen in een vervlogen tijd. De kamers zijn groot met hoge plafonds, terwijl het interieur weelderig is en glinstert in goud. “Het nieuwe paleis Herrenchiemsee is het mooiste van alle residenties van Lodewijk II”, zegt Veronika. Het meest in het oog springende kenmerk is het monumentale trappenhuis onder een ijzeren en glazen dak. Het gebruik van materialen zoals ijzer was in die tijd relatief nieuw voor paleizen. Lodewijk II had ook speciale systemen gemonteerd voor het verwarmen van water en de kamers.

Zelfs de eettafel van de koning, ook bekend als de “Tischlein-deck-dich”, kon mechanisch omlaag worden gebracht, zodat hij maaltijden kon eten zonder bediend te worden. De kandelaars in de prachtige hal met spiegels konden ook omlaag worden gebracht. Net als zijn voorgangers – de kastelen van Neuschwanstein en Linderhof – is Herrenchiemsee een modern sprookjespaleis vol technisch raffinement.

Het oog voor innovatie van Lodewijk II kwam niet alleen tot uiting in zijn bouwprojecten; de koning wilde ook over de Alpsee in de buurt van kasteel Hohenschwangau vliegen in een machine die bekend stond als de “Pfauenwagen”. Dit plan werd echter gedwarsboemd door technische problemen. Maar hij had meer geluk met zijn vergulde koninklijke arreslee, die het eerste voertuig ter wereld was dat werd uitgerust met een gloeilamp op batterijen. Deze is nu tentoongesteld in het Marstallmuseum in kasteel Nymphenburg.

Het nostalgische schip MS Ludwig Fessler brengt u in slechts 10 minuten van kasteel Herrenchiemsee naar Fraueninsel. De boot die in 1926 werd gebouwd was oorspronkelijk een raderstoomboot en wordt beschouwd als het mooiste schip van de Chiemsee-Schiffahrt-vloot. De Ludwig Fessler is een belangrijk onderdeel van de geschiedenis van Chiemsee-Schiffahrt, die sinds 1848 wordt gerund door de familie Fessler, op dit moment de vijfde generatie daarvan.

Als u bij de aanlegsteiger aankomt, kunt u het beste meteen doorlopen naar het traditionele visbedrijf van de Lex-familie op de Fraueninsel. De Lex-familie verwerkt en verkoopt als sinds 1857 vis van de hoogste kwaliteit. Het terrein op het Fraueninsel,

1 Schitterende pracht

De 98 meter lange spiegelhal van het paleis Herrenchiemsee is een exacte replica van Versailles

2 Frauenchiemsee

Volgens de legende werd de abdij in 782 gesticht door hertog Tassilo III van Beieren

“Het Herrenchiemsee-paleis is het mooiste van alle residenties van Lodewijk II”.

Veronika Endlicher
Kasteelgids

1

2

3

3

Vissen met traditie

De Lex-familie vist al op de Chiemsee sinds 1857

4

Vissers let op:

de visgebieden zijn gesloten tijdens het paaiseizoen

4

waar het huis van de familie op staat, bestaat al meer dan 400 jaar. Het is altijd in het bezit geweest van vissers. Tegenwoordig wordt het vissersbedrijf gerund door de tweelingen Tassilo en Florian Lex, beiden dertigers, samen met hun vader. Het familiebedrijf is nu in de zesde generatie. “Het is een enorm privilege voor mij om de familie-traditie voort te zetten”, zegt Florian.

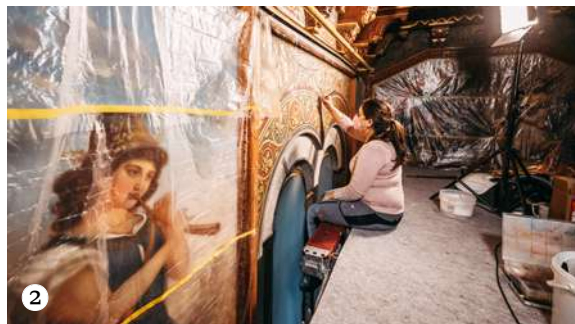
Het is 4.30 uur 's ochtends in juli. We bevinden ons aan de noordkust van de Fraueninsel. Het eiland is gehuld in een slaperige rust. Alleen de vissers beginnen hun werkzaamheden. Tassilo Lex en zijn vader vertrekken samen om de visnetten te legen. Nadat de vangst buiten het huis van de familie Lex is gebracht, wordt de vis in een klein huisje verwerkt. Darmen en schubben verwijderen, fileren en roken. Teamwerk. Grootvader Lex staat nog steeds te popelen om mee te doen en dus helpt hij een handje. Tegen de middag wordt de vis verkocht in de kleine winkel. De verse broodjes witvis zijn populair: een vers gerookte witvisfilet

1

1
Holmer Lex:
“Ik ben zo trots te zien dat mijn kleinkinderen het familiebedrijf voortzetten”

2+3
Kasteel Neuschwanstein
2.329 objecten en 93 kamers – met 184 muur- en plafondbevestigingen, 65 schilderijen en 355 meubelstukken – moesten worden hersteld voordat het kasteel een Werelderfgoedlocatie werd

2

met mierikswortelcrème en peper of een gepekeld witvisfilet met crème fraîche en uien. Direct van het meer naar uw hongerige mond. Verser dan dit krijgt u het niet.

Kasteel Neuschwanstein: dat moet u gezien hebben

We gaan terug naar de sprookjeskoning Lodewijk II en zijn meest beroemde gebouw, kasteel Neuschwanstein. Dit bevindt zich 155 kilometer ten westen van de Chiemsee, in het zicht van de mooie Forggensee. We ontmoeten Ramona Proske zittend, 4,5 meter boven de vloer van de koninklijke studeerkamer – direct naast de muurkunst met fauna, flora en mythische figuren. Ze is al wekenlang bezig met het bijwerken van de oude afgebrokkelde plekken met gemengde droge pigmenten uit haar verfdoo.

Neuschwanstein is niet alleen een van de meest beroemde attracties in Duitsland; het is ook een enorme bouwlocatie sinds 2017. Het paleis van Lodewijk II wordt al meer dan zeven jaar gerenoveerd. Dit is het grootste project in zijn soort in de 150-jarige geschiedenis van het gebouw – tegen kosten van 20 miljoen euro. De omvang van de renovatiewerkzaamheden blijkt uit de cijfers: 2.329 objecten, 93 kamers en 184 muur- en plafondbevestigingen. Voeg daar nog eens 65 schilderijen, 355 meubelstukken en 664 ramen en buitendeuren – en niet te vergeten 315 individuele elementen van eiken, grenen en vuren – bij. Dat is heel veel hout!

De noodzaak van restauratie was vooral gelegen in de massa's toeristen. De eerste bezoekers stroomden, net zes weken na het overlijden van de koning in 1886, al naar het paleis – en sindsdien zijn er al meer dan 70 miljoen geweest. Op zijn piek voor de pandemie, kwamen er jaarlijks 1,5 miljoen bezoekers.

Als een van de verantwoordelijken voor het gebouw geeft Oehme zijn visie op het megaproject: “Toen we de bestaande gebouwen inspecteerden, werden we vaak verrast”. Hij verwijst naar onverwachte ontdekkingen zoals water dat zich had opgehoopt achter oude zuilen of verrotte houten balken achter kleurrijke terrazzotegels.

3

“Neuschwanstein zou zich niet moeten presenteren als een onberispelijk Disney-kasteel”.

Heiko Oehme
Projectmanager renovaties

“Er waren heel veel dingen die we niet hadden verwacht”, zegt hij. “U komt de ene verrassing na de andere tegen”.

Oehme gaat voor naar de troonzaal, die na vijf jaar werk is hersteld. Dit is de meest indrukwekkende staatsiezaal en het hart van het paleis. Het centrale meesterstuk in de zaal is de één-tons, vier meter hoge koperen kandelaar in de vorm van een Byzantijnse kroon, met 96 kaarsen, afgewisseld met Boheems glas-inlood. Het werk van de expert aan de kandelaar, was een bijna grotere attractie in al deze maanden dan de troonzaal zelf, die de portretten van de twaalf apostelen en zes heilig verklaarde koningen, evenals een trappenhuis van Carrara-marmer herbergt, aldus Oehme.

Weltenburg en Walhalla: Bier en marmeren bustes

Een ander stuk koninklijk erfgoed bevindt zich 230 kilometer verder naar het noorden. De Weltenburger Enge met de Donau-kloof is één van de oudste natuurreservaten in Beieren. De adembenemende omgeving huisvest belangrijke historische attracties en plaatsen in Ost-bayern zoals de Befreiungshalle boven de stad Kelheim, de Weltenburg-abdij bij de Donau-kloof en de Walhalla Hall of Fame in de buurt van Regensburg.

1

1 Weltenburg-abdij

De Donau-kloof werd 80.000 jaar geleden gevormd door woeste wateren. Sinds die tijd heeft de rivier zich een weg gebaad door de machtige kliffen op zijn weg langs de abdij

2 Walhalla

Sinds 1842, heeft dit gebouw dat lijkt op een Griekse tempel op 30 minuten van Regensburg gestaan, met zijn 131 marmeren bustes van belangrijke figuren uit politiek, wetenschap en kunst

De Befreiungshalle is een imposante bezienswaardigheid bovenop de Michelsberg. Koning Lodewijk I gaf opdracht aan hofarchitect Friedrich von Gärtner om deze monumentale tempel te bouwen om zegevierende veldslagen tegen de Fransen tijdens de Vrijheidsoorlogen tussen 1813 en 1815 te gedenken. De tempel werd gebouwd met behulp van plaatselijke kalksteen.

De buitengalerij biedt een geweldig panoramisch uitzicht. U kunt Niederbayern goed bekijken. En de rivier? Het uitzicht op de rustig stromende Donau en zijn kloof is gewoonweg adembenemend. Afhankelijk van het seizoen, vertrekken boottochten tot 13 keer per dag van de kade in de buurt van kasteel Wittelsbach richting het westen. De route is bijna zes kilometer en voert bezoekers door de Weltenburger Enge en zijn 80 meter hoge kalkstenen rotswanden. Deze geotop werd door koning Lodewijk in 1840 aangewezen als beschermd gebied en nationaal natuurmonument, waarbij hij de eerste in zijn soort was.

2

Zijn indrukwekkende rotsformaties dragen namen als “de bijenkorf”, “piratenrots” en “Napoleon's koffer”. De laatste heeft haar bijnaam te danken aan het feit dat de Franse keizer er zijn bagage achterliet tijdens zijn terugtrekking. Dat is best grappig, niet waar? Maar het kan wel eens een legende van een rivierman zijn.

De abdij van Weltenburg biedt een spectaculaire omgeving met de Donau-kloof met zijn steile rotswanden. Die ligt ongeveer 25 kilometer ten zuiden van Regensburg. Van de abdij wordt aangenomen dat hij rond het jaar 600 is gesticht door de Iers-Schotse rondtrekkende monniken Eustatius en Agilus van Luxeuil. Het is de oudste kloosternederzetting in Beieren.

Bewijs laat zien dat er sinds 1050 bier wordt gebrouwen in de abdij. De ster van de brouwerij is de Weltenburger Kloster Barock Dunkel. Dit fijne, romige bier van lage gisting met een krachtige smaak heeft de “Gold Award” op de World Beer Cup in de VS niet minder dan drie keer gewonnen. En de Weltenburger Kloster Asam Bock is drievoudig “Gold Medal”-winnaar bij de European Beer Star. Dit is een moutig, aromatisch, zoet en donker dubbelbockbier. Het assortiment bieren omvat ook Helles, Pils, Kellerbier, Märzen en meer.

De Klosterschänke-taveerne – met een bierleiding rechtstreeks naar de kelder – en een biertuin omzoomd met kastanjabomen bieden gasten een geweldige plek om te zitten en te genieten van de vloeibare delicatessen die worden aangeboden. De bieren kunnen ook worden gecombineerd met Beierse schotels in het restaurant “Weltenburger am Dom” in Regensburg...

Regensburg: geplaveide straten en patriciërsrijkdom

En in Regensburg eindigt onze koninklijke reis. Wat heeft deze stad te bieden? De oude binnenstad ligt langs de Donau, tussen de kathedraal en Bismarckplatz. Werd in 2006 uitgeroepen tot Werelderfgoedlocatie en beslaat minder dan één vierkante kilometer. Laat u niet voor de gek houden door dit kleine formaat – een wandeling door de oude

binnenstad is een echt avontuur! Overal geplaveide straten die elkaar kruisen. Sommigen lopen enigszins parallel – maar een beetje. Voor nieuwkomers is het een wirwar van straten, stegen, hoeken, bochten, smalle doorgangen en doodlopende stegen. Dat maakt het middeleeuwse handelscentrum zo aantrekkelijk, zoals ook erkend door UNESCO.

Terwijl u op zoek gaat naar de prachtige muurschilderingen van de Regensburger kunstenaar Andre Maier in de “Kunstbar Degginger”, komt u misschien langs de Neupfarrkirche, waar muzikanten, bellengoochelaars en jongleurs hun publiek vermaken op warme zomeravonden. Of u ziet dezelfde cafés, restaurants, boetiekhotels en wijnbars in de prachtig gerenoveerde oude binnenstad voordat u weer eindigt buiten het Goliathhaus – met zijn muurschildering van David en Goliath.

Een stukje stroomafwaarts, voor de Eiserne Brücke (ijzeren brug) vindt u het prachtig ontworpen museum van de Beierse geschiedenis, gebouwd in 2018. Verschillende multimedia-displays – vaak met een knip-oog – leggen uit hoe de verschillende Beierse stammen zich de eeuwen door ontwikkelden en de unieke identiteit van de regio vormden, biedt inzichten in de verschillende kenmerken van Oberbayern, Franken en Schwaben, en laat het licht schijnen over hoe de Vrijstaat Beieren werd gevestigd. ■

♥ Aanbevelingen ● voor Beieren

16 prachtige boottochten
vakantie-beieren.nl/rivieravonturen

12 van de meest adembenemende kloven, grotten en ravijnen in Beieren:
vakantie-beieren.nl/kloven

16 fascinerende kastelen in Beieren:
vakantie-beieren.nl/kastelen

Hallo daar, Silvaner!

1

Heggen, heiligen, wijnranken, bloemenweiden en een Hollywood-schommel...

Een prachtige wandeling door Franken met lokale wijnmaker Thomas Schenk. De perfecte manier om Frankische wijn te ontdekken.

Het is een warme avond begin juni als we even gaan zitten in de Lämmerberg-wijngaard. De zon staat nog hoog boven de Pfülsen, de naastgelegen heuvel in het westen. Würzburg zwaait vanuit de verte naar ons. De picknickbank is rijkelijk 'aangekleed'. Onze borden zijn rijkelijk gevuld met ingemaakte olijven, salades, kaas, brood en wijn. Wijn hoort er natuurlijk ook bij. De wijn van Thomas Schenk.

Thomas opent de donkere "Bocksbeutel"-fles en geeft me een glas Silvaner van de steil aflopende, zuid-zuidwest georiënteerde "Sonnenstuhl"-wijngaard. Ik neem een slok: droog, eerlijk en recht voor zijn raap. Een echte Frankische wijn.

Enkele jaren geleden, creëerden Thomas Schenk en zijn vrouw Caro een kleine en romantische oase van rust, genesteld in het landschap aan de rand van hun wijnmakerij. Er bevinden zich twee banken, een tafel, en daarnaast een Hollywood-schommel die aan de takken van een grote notenboom hangt en gemaakt is van twee EURO-pallets.

De plek is vrolijk en vrij toegankelijk voor wandelaars om even van hun welverdiende rust te genieten en op adem te komen. We kunnen de Marsberg ontwaren aan de andere kant van de vallei. En beneden ligt Thomas' woonplaats Randersacker in het midden van het wijngedebiet van Franken.

Randersacker is een marktstad met 3.500 inwoners. Het is een voorstad van Würzburg dat bekendheid heeft gekregen door verkeersrapporten zoals: "... wegwerkzaamheden zorgen voor vertraging op de snelweg A3 tussen Würzburg-Heidingsfeld en Randersacker. Drie kilometer langzaam rijdend verkeer in de tegenovergestelde richting".

De voorouders van Thomas begonnen hier drie eeuwen geleden met het telen van druiven, maar heel lang alleen als hobby naast hun daadwerkelijke beroep. Thomas' grootvader was een meester-wagenmaker. Thomas verbouwde de oude wagenmakerij in het dorp, waar zijn grootvader wagenwielen assembleerde, tot een wijnmakerstaveerne, plaatselijk bekend als een "Heckenwirtschaft". Deze is gedurende een

2

1 Thomas Schenk, wijnmaker

"Wijngaarden met een helling van 70% maken gewoon deel uit van Franken. Wij doen alles met de hand, investeren liefde en een enorme hoeveelheid tijd"

2 Plaats van kracht...

... boven de wijngaarden. Thomas en zijn vrouw Caro hebben een kleine rustplek gecreëerd aan de rand van hun wijngaard met een schommel die is gemaakt van EURO-pallets

3 Frankische picknick

Regionale producten en een heerlijke Silvanerwijn

paar weken per jaar in de lente en herfst open voor zaken. Het assortiment eten en drinken wordt op een stenen muur weergegeven. De "Schoppen Rivaner feinfruchtig" kost maar een paar euro, terwijl de boerenbraadworst met kool en brood acht euro vijftig kost.

De taverne onder het appartement van Thomas is niet alleen een gezellige ontmoetingsplek voor plaatselijke bewoners, excursiegangers en vakantievierders, zij markeert ook het startpunt van de wijnwandelingen van Thomas, waar hij zijn gasten meeneemt op een wandeling rond Randersacker, zoals hij ook deze middag deed.

Met een goed gevulde rugzak slenteren we door de Ochsenfurter Strasse, de Maingasse in en langs het schilderachtige plein met de naam "Tanzplan", waar de inwoners van de stad vroeger samenkwamen om te dansen en feest te vieren. Vakwerkhuisen, poorten en straatkeien. Randersacker straalt de charme uit van een oud dorp.

3

We gaan verder op de steile treden naar de bergkapel. Sint Urbanus, de beschermheilige van de wijnbouwers, waakt over de ingang. We vervolgen onze weg langs het “Roos- en wijnwandelpad” dat vanaf de “Teufelskeller” loopt. “Teufelskeller” is net als “Pfulben” en “Lämmerberg” de naam van een wijngaard. Het pad wordt geflankeerd door heel veel druivenvarianten: tien rijen *Pinot Noir*, zeven rijen *Müller-Thurgau*.

Wandelend in een comfortabel tempo, legt Thomas de oorsprong van de namen uit. De “Teufelskeller” is bijvoorbeeld genoemd naar de patriciërfamilie Deuffel uit Würzburg. De “Pfulben”, die als een mooi, open dekbed naar boven buigt aan de noordelijke rand van Randersacker kan worden herleid naar het Middelhoogduits woord “Pfulwe”, wat losjes kan worden vertaald als een “open kussen”.

Thomas vertelt over de geschiedenis van het wijngebied van Franken. Vóór de Tweede Wereldoorlog, besloeg het beplante gebied bijna 40.000 hectare, maar dit werd aanzienlijk teruggebracht vanwege een gebrek aan winstgevendheid. Tegenwoordig groeien de druiven op 6.000 hec-

1

tare tussen Bamberg en Aschaffenburg. En Thomas heeft er daarvan zeven in zijn bezit. Hij geeft toe dat hij, toen hij als kind zijn ouders moest helpen met de druivenoogst, weinig kaas had gegeten van dit beroep. Het pad buigt iets af naar links richting het noorden, langs een verweerde jagershut. “Ik vond het hele gebeuren nogal vervelend. Ik had er niets mee en snapte niet wat er zo geweldig was aan wijnmaken”.

Naast het pad staat plotseling een piano tegen een natuurstenen muur. Een naburige wijnboer heeft hem daar een aantal jaren geleden geparkeerd. “Vroeger kon je erop spelen”, zegt Thomas. Nu is hij verweerd en verwrongen en zijn de toetsen geruïneerd. Een paar noten werken nog: een F en een A, een bizarre kakofonie te midden van het betoverende tafereel.

De liefde van Thomas voor het wijnmaken kwam niet op een natuurlijke manier. Hij ontwikkelde pas in de loop der jaren een waardering toen hij wijnbouw studeerde in Geisenheim, voordat hij terugkeerde naar zijn woonplaats om de wijnmakerij van zijn vader over te nemen. Hij begon deze ecologisch en duurzaam te beheren. Hij bundelde de krachten met

een dozijn andere wijnmakers en vormde de “Ethos”-groep.

Zij gebruiken geen herbiciden en insecticiden – en vergroenen de randen van de wijngaard om een natuurlijke leefomgeving voor insecten te creëren. “Als puntje bij paaltje komt draait het allemaal om de natuur – en daar horen wij mensen ook bij”, zegt Thomas. “En het gaat over de toekomst van de traditie”.

“Als puntje bij paaltje komt draait het allemaal om de natuur – en daar horen wij mensen ook bij”.

Thomas Schenk
Wijnmaker

2

Het pad wordt smaller en gaat over in een pad door wild struikgewas en bosjes en de laatste paar meter leiden naar de Lämmerberg. We worden begroet door een heerlijk panorama. En een rustgebied. Een omgeving die met woorden niet kan worden omschreven. Thomas en Caro brengen hier vaak hun avonden door – soms alleen, soms met hun bezoekers. De route wordt af en toe ontdekt door voorbijgangers, die even stoppen om alles in zich op te nemen – eerst met verbazing, dan aarzelend en uiteindelijk met verrukking.

Thomas ontving laatst een e-mail van een student die hem heel erg bedankt. Hij haalde zijn belangrijke examens altijd doordat hij zoveel vrede en rust vond bij het studeren op deze unieke plek. De kers op de taart bij het werk van de wijnboer.

Op de Marsberg aan de overkant van de vallei heeft Thomas een halve hectare *Cabernet Blanc* gepland op kalksteen van schel-

pen. Randersacker is rijkelijk beëmd met dit sedimentair gesteente, dat niet alleen geschikt is als een ondergrond voor druiven, maar ook als bouw materiaal. Kalksteen van schelpen uit Kirchheim, minder dan tien kilometer naar het zuidwesten, kan ook worden gevonden in de structuur van het Olympisch Stadion in Berlijn. Tot in de jaren ‘50 werden hier grote hoeveelheden gedolven.

Het begint langzaam te schemeren. Rechts gaat de weg verder naar Würzburg. Voor ons loopt hij naar links in een kleine lus terug richting Randersacker. Na een bocht opent zich een ander prachtig uitzicht op de rivier de Main en de stuwdam, en daarvoor de groene rivierweiden.

Het laatste stuk eindigt voor het huis van Thomas. Hij wil hier nooit meer weg, zegt hij. Hier heeft hij zijn land en zijn druiven. Zijn huis en zijn gezin. Wijn en een notenboom. En een glas exotisch fruitige Bacchus. ■

1
Wijnmaker met integriteit:

Thomas Schenk en de Ethos-groep werken duurzaam. Zij gebruiken geen herbiciden en insecticiden en planten vegetatie aan de randen van hun wijngaarden om een natuurlijke leefomgeving voor insecten te bieden

2

Wijnwandeling:

Geniet van de uitzichten en leer iets over de ecologie van wijnen op steile hellingen

3

Bloeiende wijngaard

Voor Thomas, zijn vrouw Caro en onze verslaggever, is dit de perfecte plek voor het heffen van een laatste glas

3

Wild kamperen, helemaal legaal

Tekst: Christian Haas Foto's: Thomas Linkel

Stookplaats, ruimte voor maximaal vijf tenten, een toilethuisje – alles wat nodig is voor basic kamperen. In de afgelopen jaren zijn ongeveer twee dozijn van deze mini-campings ontstaan in het Beierse woud. Kost een tientje per tent en het wildernisgevoel krijgt u er gratis bij. Wij brachten zo twee nachten in het bos door

De Spessart maakt furore onder liefhebbers van het oorspronkelijke, oftewel 'primitieve' kamperen. Dankzij legale trekking-kampeerplassen zijn er nu meerdaagse trekkingtochten mogelijk, waarbij outdoorfans midden in het bos tussen eiken en beuken kunnen overnachten.

Maar u moet wel het nodige meenemen in uw rugzak: een tent, slaapzak en matje, een kooktoestel, serviesgoed en voldoende proviand. Onze route loopt daarom van het treinstation in Schöllkrippen, een mooi stadje aan de westelijke rand van de Spessart, naar de supermarkt.

Vervolgens lopen we naar de "Metzgerei Häuser" ernaast. De winkelbediende adviseert ons om een flink aantal van de huisgemaakte "Spessart-Räuber-worstjes" in te slaan. "Je staat er niet bij stil, maar in het bos loop je continu op en neer."

Camping unplugged

Tijdens onze eerste etappe lopen we vooral bergop. Het bos is dicht begroeid en het groene bladerdak strekt zich bijna ononderbroken uit van hier tot Lohr am Main, bijna 30 kilometer verderop. Volop ruimte om te verdwalen, maar dankzij de borden en de kaart kunnen we nog steeds onze positie bepalen.

Maar onze kampeerplek, de Lahnwiese, is niet bewegwijzerd of gemarkeerd op de kaart. De GPS-coördinaten krijg je pas als je gereserveerd hebt. Hebben wij gedaan: klik op trekking-bayern.de, selecteer de kampeerplek, de datum en het aantal tenten en betaal tien Euro per tent en nacht met een creditcard of Sofortüberweisung, zelfs Paypal wordt geaccepteerd. De mail met de exacte locatiegegevens landde meteen in onze digitale mailbox.

In de bijlagen kregen we een aantal tips en aanwijzingen: neem je afval mee terug, pas op met vuur en vermijd bosbranden. Dat de kampeerplaatsen van 1 april tot 31 oktober telkens maar voor één nacht

1

Met een vleugje wildernis:

legale overnachtingsplekken in het Spessart-gebied in Beieren, tussen eiken en beuken

2

Vuur en vlam: zo ziet avondentertainment in een gebied zonder bereik eruit – een kampvuur, rustige gesprekken en luisteren naar de nachtelijke geluiden van het bos

2

geboekt kunnen worden. Dat je er alleen mag kamperen met een boekingsbevestiging.

Spontaan overnachten? Slecht idee. Ook slecht: te laat in actie komen. Vooral voor lange weekenden en vakantieperiodes zijn de plaatsen al snel volgeboekt.

Koud, mist, regen? Chill!

En als het regent? Potje kaarten in de tent hoort erbij, annuleren niet. Los daarvan heeft elke weersgesteldheid haar eigen charme.

Hoe luidde de review van Benni, Jessi en Christian over hun kampeertrip eind oktober in het digitale gastenboek? "Koud, mist, regen, maar toch heel chill!" Veel camper- en campingliefhebbers zullen zich achter de oren krabben: Wat is er zo cool om geen elektriciteit, douche of enig ander comfort te hebben?

Niet alleen Benni en Co. zouden antwoorden: kampvuurromantiek, uitzicht op de natuur en het gevoel ver weg te zijn van de bewoonde wereld.

De Duitse lightversie van Scandinavisch wildkamperen

Om dit soort 'luxe' te ervaren, hebben hele generaties backpackers het risico moeten nemen om door de boswachter in het bos betrappt te worden. Of ze moesten ervoor naar Scandinavië reizen. Wildkamperen is daar een algemeen recht, het is daar toegestaan overal in de vrije natuur een tent op te zetten.

Een afgeslankte versie is nu al enkele jaren van kracht in Duitsland. In verschillende natuurparken mag je op bepaalde plekken overnachten. Ongeveer tien jaar geleden begon de Pfalz met zeven trekking-kampeerplassen, gevolgd door andere regio's, waaronder de Steigerwald en Frankenwald in Beieren.

En de Spessart, met zijn vier locaties die alleen via trekkingroutes bereikbaar zijn.

1
Genieten midden in de natuur
'Spessart-rovers-worst' uit de pan voor de lunch. Vergeet je benzinebrander niet!

2
Rothenbuch
Pensions en hotels zijn er genoeg – maar wij kiezen voor de natuur

Sterrenkeuken op de Lahnwiese

We volgen de GPS-gegevens. Dit maakt het gemakkelijk om de Lahnwiese te vinden. Tien stappen van het bospad af, treffen we een omsloten stookplaats, een houten tafel en banken, en een waterton aan.

Aah, wat een genot om die lompe 30 kilo van je rug te slingeren en op blote voeten door het gras te lopen. Ook welkom: het apart staande WC-huisje met hartje. Er is toiletpapier, een wc-deksel en zelfs lucifers om navolgende gebruikers vieze geurtjes te besparen.

Kort daarna ruikt het verleidelijk als we op de grond zitten en de Spessart-Räuber-worstjes in de pan op de het petroleumvuur sissen. Gewoon heerlijk! Goed dat we er veel hebben meegenomen!

Kampvuur, wijn, sterrenhemel

Dan valt de schemering in. En besluiten we om een vuur te stoken. We verzamelen kreupelhout en hakken met de vastgeketende, botte bijl een aantal takken uit een overdekte houtstapel in stukken.

We drinken rode wijn uit koffiebekers en voeren stimulerende gesprekken bij het flakkerende licht

van het vuur. Als we later op de avond het vuur doven, fonkelen de sterren boven ons.

Toegegeven: heel rustig hebben we niet geslapen. Ik voelde nogal wat hobbels in de bodem, zag de zon veel te vroeg opkomen en hoorde af en toe geritsel (van egels) en gebrom (van opstijgende vliegtuigen in Frankfurt). Maar het ontbijt in de zon maakte alles goed.

Micro-avontuur in het XXL-bos

Het is ongeveer 25 kilometer lopen naar het tweede kamp. Die kilometers blijken heel afwisselend van aard te zijn: de ene keer heb je het gevoel dat je in een heel opgeruimd aangeplant bos bent, het volgende moment bevindt je je in een ongerepte wirwar van struikgewas.

De slager in Schöllkrippen had gelijk: je loopt steeds op en neer. Maar hoezo uitzicht vanaf de top! Dat is er alleen bij Pollasch. Wat de oriëntatie af en toe lastig maakt. Zonder kaart waren we de mist ingegaan. Zelfs met kaart missen we de "koude bron" waar we naar op zoek waren, een van de weinige bronnen van drinkwater in dit waterarme gebied. En dat bij 30 graden met 30 kilo bepakking!

Het terrein op een zacht glooiende helling op een paar meter afstand van het bospad en omringd door kaarsrecht geplante eiken, zou je gemakkelijk over het hoofd kunnen zien. Wat bij het speuren helpt: een groene bluswaterton die door het struikgewas glinstert. En wasgoed aan een waslijn. We hebben vanavond en vannacht gezelschap! Laura, 18, en Maxi, 21, vieren hun trekkingcamp-première. Ze hebben daarvoor speciaal een tent gekocht.

camping-bayern.info/nl

Kamperen in Beieren

Beieren heeft met 386 locaties de meeste campings van heel Duitsland. Het zogenaamde 'wildkamperen', dus kamperen buiten de officiële camping- en trekkingplaatsen, is in Beieren in principe verboden. Veel campings bieden echter directe toegang tot wandelpaden, natuurlijke zwembaden of fietspaden, bijvoorbeeld langs de Altmühltal-Radweg. En er zijn vele buitengewone, natuurrijke campings. Hier presenteren we u een selectie.

Kamperen op het eiland

Een hoogtepunt is het Campingeiland Buchau: deze camping is alleen per veerboot bereikbaar. Auto's blijven aan land. Dit eiland biedt rust en ruimte, zonder lawaai van auto's of campers.

buchau-campinginsel.de

Kamperen met uitzicht op de Walchensee

Kom met uw eigen tent of caravan. Er is een kiosk waar u kunt ontbijten of lunchen. De camping is een ideaal uitgangspunt voor wandelingen van alle moeilijkheidsgraden.

camping-walchensee.de

Klimmen en kamperen

De Bärenschlucht in het Frankische Zwitserland is een hotspot voor klimmers. Direct bij de camping kan een rotswand beklommen worden. De camping ligt tussen rotsen, een meer en bossen.

baerenschlucht-camping.de

Kamperen en carven in de zomer

Camping Monte Kaolino beschikt over tentplaatsen,

caravanplaatsen en camperplaatsen. Het bijzondere: u kampeert direct aan de voet van de 120 meter hoge Monte Kaolino. Deze bestaat uit 35 miljoen ton kwartszand uit kaolinmijnen. Talrijke recreatieve activiteiten voor alle leeftijdsgroepen, waaronder sandboarden.

montekaolino.eu

Wellness-kamperen

Als u op zoek bent naar een mix van wellness, kamperen en Beierse gastronomie, dan bent u bij Kur- und Feriencamping Max 1 in Bad Füssing aan het juiste adres. Beierse klassiekers worden geserveerd op het terras van de biertuin van "MaxWirt" en de thermen zijn een geweldige plek om te ontspannen.

campingmax.de

Kamperen in het bos

Ongeveer 20 minuten lopen van de Großer Brombachsee ligt midden in het bos dit paradijs voor kinderen, sporters, fietsers, wandelaars, cultuurliefhebbers en rustzoekers. Een aantrekkelijk recreatieprogramma voor groot en klein biedt veel afwisseling.

waldcamping-brombach.de

Queer en trots!

De “Schwuhplattler” – een woordspeling op de Duitse woorden “Schuh” (schoen) en “schwul” (homo) – is de eerste homo-seksuele vereniging die zich wijdt aan Beierse gewoontes en tradities. Deze prijswinnende dansgroep vertegenwoordigt haar thuisland en maakt zich sterk voor diversiteit, traditie en tolerantie.

De “Schwuhplattler” zijn een bekend onderdeel van de Münchense samenleving geworden. U kunt ze op tv, in het Hofbräuhaus, en natuurlijk op het Oktoberfest zien.

Dit is een gewone vrijdagavond in de Döllingersaal van Sint Willibrord in de Blumenstrasse. De “Schwuhplattler” ontmoeten elkaar hier om de twee weken om te oefenen. Ze beginnen altijd met het doorneemen van de basisprincipes. Dat is een geweldige mogelijkheid voor beginners en nieuwkomers zoals Ole uit Noorwegen. Hij woont nu al een paar jaar in München. Hij hoorde van een vriend over deze Beierse dansgroep, maar hij aarzelt vanavond een beetje of hij mee zal doen of niet. Dus, hoe gaat de dans? Wanneer, waar en hoe klap je? Op de dij, op de schoen, op de hiel, in de hand. En dat allemaal in het juiste ritme. Dat is een wetenschap op zich. Een dans als geen andere.

De groep heeft meer dan 110 leden van over de hele wereld, waaronder Amerika, Brazilië, Zweden en andere delen van Duitsland zoals Noordrijn Westfalen. Christian, de instructeur voor vanavond, gebruikt de “Heisei” voor de warming-up voordat hij verdergaat met de “Ruhpoldinger”, de “Inzell” en de “Glöckerl”. Dit zijn allemaal namen van verschillende variaties. Tussendoor legt hij de “vijf-slagen-techniek” uit en blaft commando's als: “Stamp, stamp, één, twee, drie, vier, wisselen”.

Tijdens een pauze van het oefenen, komt Sepp Stückl naar één van de tafels achter in de ruimte toe. Deze 71-jarige man richtte de “Schwuhplattler” ongeveer 25 jaar geleden op. Hij is afkomstig uit de Beierse gemeente Uffing am Staffelsee, waar hij opgroeide tussen de lokale gewoontes, tradities en volksmuziek. Zijn opa, moeder en vader waren allemaal lid van de plaatselijke “Trachten-

verein”, een culturele vereniging gewijd aan de traditionele kostuums van de regio.

Sepp was 28 toen hij als homo uit de kast kwam. De reactie van zijn traditionele “Trachtenverein” was koeltjes – vooral toen hij de “Schwuhplattler” in 1997 in München oprichtte. Er was hier en daar verzet en vijandigheid – en hij was niet welkom op parades. “Ze zeiden dat ze mijn veiligheid niet konden garanderen”, zegt Sepp.

Sepp en een handvol homo “Plattler”-dancers hadden hun eerste grote optreden in 1998: “We vroegen ons af of ze tomaten, eieren of zelfs stenen naar ons zouden gooien”, blikt Sepp terug. In plaats daarvan werden ze door de lokale bevolking gevierd. Eén persoon uit het publiek kwam zelfs het podium op en vroeg of hij mee mocht doen.

Het belangrijkste dat de “Schwuhplattler” willen laten zien is dat u traditioneel kunt blijven terwijl u de homogemeenschap accepteert. Het draait immers om de liefde voor de regio en mannen. En in een plaats als “Liberalitas Bavariae”, waarom niet?

Hun optredens in de “Herzkasperl”-tent op de “Oide Wiesn” zijn een gevestigde traditie geworden – en zijn één van de hoogtepunten van het jaar voor Paul. Een originele “Schwuhplattler”, de Amerikaan maakt al vanaf het allereerste begin deel uit van de groep. Hij kwam in de jaren ‘80 van Kansas naar München. “Het was alleen met de

1
Oktoberfest
De “Schwuhplattler” tijdens hun grote “Wiesn”-optreden in de “Herzkasperlzelt”

2
Kleurrijk trio
Sepp, de oprichter, Paul, de “Schwuhplattler” uit Kansas, Christoph, de jonge inwoner van Franken

“Het belangrijkste dat de ‘Schwuhplattler’ willen laten zien is dat je traditioneel kunt blijven terwijl je de homogemeenschap accepteert”.

‘Schwuhplattler’ dat ik mijn draai heb gevonden in München en Beieren”, zegt Paul. “Ik had het gevoel dat ik mijn thuis had gevonden”.

Als we buiten afscheid nemen, vertelt Sepp ons dat er veel heteroseksuelen zijn onder de 115 leden. “Wij ‘Schwuhplattler’ zijn immers erg ruimdenkend”. Dat is echte Beierse tolerantie in actie.

Gebraden kip en steenpullen

Als de zon ondergaat boven München, wordt de sfeer in de tenten uitgelaten en vrolijk, met de eerste gasten die dansen en juichen vanaf de banken. Het wordt voller. En warmer. En benauwder. Crispy Hendl (gebraden kippen) vliegen over de toonbank. Boven de menigte drijft ergens een dinosaurus-ballon. Eén bijzonder creatieve tafel bouwt een toren van pullen.

Te midden van dit alles, rennen serveerster Cristin en haar collega's van tafel naar tafel. Een gast stelt een beleefde vraag:

2

1
Schottenhamel:
Eén van de 17 grote en 21 kleine feesttenten op het Oktoberfest

2
De Mass serveren
Een serveerster op het Oktoberfest draagt meestal 10 liter bier tegelijk – dat is 23 kilo! Knapperige gebraden kip en torens van bierpullen

“Waarom zien jullie eruit als verpleegsters?”. Dit is niet de eerste keer dat Cristin en haar collega's deze vraag horen – en zal ook wel niet de laatste keer zijn.

De “Schottenhamel”-tent is de enige op de Wiesn waar de serveersters geen traditionele dirndl dragen. Cristin en haar collega's zijn gekleed in een zwart shirt en rok met een traditioneel wit serveerschort en een mutsje op. In vroegere tijden droegen vrouwen geen dirndl als ze aan het werk waren.

Een volle Mass weegt ongeveer 2,3 kilogram – en Cristin is maar 1,63 meter lang. En met acht Mass-glazen in haar hand, draagt ze ongeveer een gewicht van 18 kilogram bier. Ze werkt 18 dagen aan één stuk op de Wiesn. Ze coördineert haar pauses met haar collega's en neemt die wanneer ze er een ogenblik tijd voor heeft.

Hoe bereid je je eigenlijk voor op een baan als deze? Trainen? Cristin lacht. Ze neemt een slokje appelsap met spuitwater en zegt: “Toen ik mijn eerste pullen dit jaar droeg, dacht ik op een bepaald moment dat ik beter eerst wat had moeten trainen. Maar, zo slecht is het niet. Je komt al heel snel in het ritme en na een tijdje merk je het niet eens meer.

De “Wiesn” zoals het Oktoberfest in de volksmond wordt genoemd, wordt beschouwd als het grootste volksfeest ter wereld en wordt tot dusver, met een paar uitzonderingen, elk jaar op de Theresienwiese in München gevierd. De basis voor de feestelijke bedrijvigheid werd gelegd in 1810 ter gelegenheid van het huwelijk van kroonprins Lodewijk van Beieren (koning vanaf 1825) en Theresia van Saksen op 12 oktober. De feestelijkheden omvatten onder meer een grote paardenrace op 17 oktober op het feestterrein dat naar de bruid werd genoemd. Dit ontwikkelde zich tot een jaarlijks volksfeest. De duur ervan werd verlengd naar twee weken en het begin werd naar september vervroegd.

Vandaag de dag trekken veertien grote en vijftien kleine feesttenten en ongeveer 200 showmannen en attracties, miljoenen

3
Sfeer op het Oktoberfest
Knapperige gebraden kip en torens van bierpullen

3

bezoekers per jaar (6,3 miljoen in 2019). Een hoogtepunt is de klederdrachtenparade op de eerste zondag van de Wiesn, waar 150 klederdrachtgroepen samenkomen. Sinds 2010, maakt de nostalgische “Oide Wiesn” ook deel uit van het feest, en brengt een reeks historische attracties naar het feest. Tussen haakjes, dirndl en lederhosen zijn pas een massafenomeen op de Wiesn geworden in de 21e eeuw. ■

Beierse volksfeesten

De Beierse volksfeesten hebben historische wortels en worden gekenmerkt door regionale tradities. De populairste evenementen trekken jaar na jaar honderdduizenden bezoekers – en niet alleen het wereldberoemde Oktoberfest in München. 16 van de meest populaire bier- en muziekfestivals in Beieren: vakantie-beieren.nl/volksfeesten

Bekijk onze film op YouTube:

► tinyurl.com/Schwuhplattler

Schatzoeken *in de Allgäu*

Tekst: Astrid Därr Foto's: Thomas Linkel

Paarden, marmotten, smokkelaars en een goudschat.
Schrijfster Astrid Därr en haar zoon Nelion zijn te gast op een bergranch in Oberstaufen en gaan op zoek naar een verloren schat op het MountTeens-speurtochtpad op de Imberg.

Van schatkist naar schatkist

De vier kilometers vliegen voorbij en de kids blijven enthousiast tot het laatst

Bertl snuift tevreden, Nelion jubelt van plezier. De kastanjebruine ruïn laat zich niet van de wijs brengen door de vijfjarige die opgewonden rondspringt. Bertl laat zich zonder weerstand in zijn nek kroelen en krijgt af en toe een handvol geurig hooi in zijn mond geschoven. Bertl (foto rechts) is een Amerikaans Quarter Horse van een edele bloedlijn en heet eigenlijk Einstein's Happy Whiz.

Maar op de een of andere manier past Bertl – als koosnaam voor Albert (Einstein) – beter bij hem, want hij is het rustigste paard in de stal van de Familie Mayr. "Mam, ik ben gek op paarden," roept Nelion keer op keer enthousiast uit. Hij heeft ook meteen de vier katten en vier geiten op de boerderij in zijn hart gesloten. De boerderij "Gähwindehof" op een afgelegen heuvel boven Oberstaufen, omgeven door bergweiden en bossen, is een klein paradijs voor hem.

De boerderij-eigenaren Bettina Mayr en haar man Robert verhuisden in 2020 van Neurenberg naar Oberstaufen met hun twee kinderen Ann-Sophie en Maximilian. De gepassioneerde westernruiters Bettina en Sophie waren eigenlijk gewoon op zoek naar een plek om hun paarden te stallen. Toen ze de verkoopadvertentie voor de boerderij ontdekten, besloten ze te verhuizen naar het idyllische Oberstaufen tussen de Alpsee en het natuurpark Nagelfluhkette.

In de jaren die volgden ontstond een exclusieve Mountain Ranch met drie luxe chalets voor gasten en een paardenaccommodatie voor ruiters die hun eigen paard meebrengen. Het was eigenlijk niet gepland dat er vakantiewoningen zouden worden toegevoegd aan de stal, de rijhal en de paddocks. "Maar de boerderij zou te groot zijn voor ons alleen. En zo ontstond de vakantieverblijf. In de bouwfase hebben we geprobeerd om alles zo natuurlijk mogelijk te maken en zoveel mogelijk de ambachtsslieden uit de regio in te zetten," zegt Bettina. Duurzaamheid is een topprioriteit in de exploitatie van de boerderij, die grotendeels zelfvoorzienend is op het gebied van elektriciteit en water.

Het gezins-chalet "Lucky" met ruimte voor vier volwassenen en vier kleine kinderen straalt natuurlijke Alpine elegantie uit met veel aandacht voor details. Er is voor de kinderen een hobbelpaard, een kinderstoel en een opstapkruike in de badkamer. Nelion heeft het stapelbed in beslag genomen en er met de rode en witte gordijnen een grot van gemaakt.

Vanaf het terras is het maar een paar stappen naar de natuurlijke zwembijver, waar 'molche' (amfibieën) rondartelen. Na een duik in het koele herfstwater warmen we op in de houten hottub en in de eigen sauna. Vanuit de twee aparte suites met eigen badkamer reikt het uitzicht tot aan de lange bergkam van de Hochgrat. In de galerij bovenin staat naast het kinderbed een hooiruif met bergweidehooi.

1

2

**1
In een klap verliefd**

De American-Quarter-Horse-ruïn Bertl maakt diepe indruk op Nelion

**2
Geen "Is het nog ver?"**

De spannende tussenstops en raadsels houden de vaart erin

**3
Op naar de stal!**

Hij is niet meer te houden

3

De geur van vers hooi is alom aanwezig op de boerderij. "We gebruiken geen minerale meststoffen of pesticiden en maaien onze bergweiden maar twee keer per jaar. Daarom bevat ons hooi meer dan zeventig verschillende wilde kruiden, grassen en peuldragers," zegt Bettina. Het liefst zouden we de hele dag onze neus in het hooi steken, maar wij zijn niet naar de Allgäu gekomen om hooi te snuiven, maar om te gaan schatzoeken.

Teamwork met de MounTeens

Dus de volgende ochtend, na een gastronomisch ontbijt met een bessensmoothie en gerookte vis, gaan we de Imberg op, een paar kilometer ten zuiden van Oberstaufen. In de winter vormen de alpenweiden van Imberg en Hündle aan de voet van de markante toppen van de Nagelfluhkette een skiërsparadijs. In de zomer genieten de bruine Allgäu-runderen van het weelderige kruidengras en actieve gezinnen van het brede aanbod aan vrijetijdsactiviteiten, van de zomerrodelbaan tot het hoge touwklimparcours.

Bij de bergstations van de kabelbanen Hündle en Imberg op een hoogte van meer

1

dan 1.200 meter beginnen verschillende wandelroutes, waarvan sommige geschikt zijn voor kinderwagens, zoals het themapad Expedition Nagelfluh met informatie over de geschiedenis van de Allgäuer Alpen, het Alpenavonturenpad, het leerpad Wilde Bijen en de premium-wandelroutes Alpenvrijheid en Wild Water. Onze missie vandaag: de Schat van de Imberg vinden op het MounTeens Detective Trail.

Hiervoor moet Nelion op zeventien tussenstations puzzels oplossen en krijgt hij aanwijzingen die hem op een leuke manier langs een cirkelvormige route van bijna vier kilometer naar zijn doel leiden. Bij het bergstation van de Imberg-kabelbaan halen we snel een houten bol uit de machine en de kleine detective laat zijn 'knikker' al bij de eerste baan naar beneden suizen. Naast de houten bol voor de knikkerbanen langs het pad, zijn we gewapend met een potlood, mobiele telefoon en het detective-wandelboek.

Bij de individuele stations scannen we QR-Codes in het boekje om een hoorspel af te spelen. Al in de gondel stelden de "MounTeens" zich aan ons voor: vier nieuwsgierige dertienjarigen uit het (fictieve) bergdorp Bad Lärchenberg die samen mysterieuze zaken oplossen.

2

Hier vind je coole stories & listicles
over het thema *Beieren met kinderen*

QR-Code scannen en uit talrijke stories en listicles kiezen

3

1
Auteur Astrid en zoon Nelion
Vol enthousiasme op het spoor van de bergsmokkelaars

2
"Gähwindehof"
Maar een paar stappen scheiden de natuurzwemvijver van het vakantieverblijf

3
Alpenhoorn in 1:1
Opechte alpenhoorns kunnen twaalf tot zestien noten worden gespeeld

1
Zelfgetekende kaart
 Nelion heeft zichzelf op alles voorbereid!

2
Nelion weet het zeker
 "Zonder mijn adelaarsogen hadden we niet alles gevonden"

Op de Imberg MounTeens Detective Trail is deze slimme bende op het spoor van smokkelaars die tot de jaren 1960 alcohol, sigaretten en koffie van Oostenrijk naar Duitsland smokkelden in het Allgäuer grensgebied. Ze verstopten smokkelaarskisten met deze illegale goederen op geheime overdrachtspunten.

Officieel wordt het speurneuzenparcours aanbevolen voor kinderen vanaf zes jaar – de mama van de vijfjarige Nelion moest bij het ontbijt eerst even uitleggen wat een smokkelaar is. Hij tekende daarna ijverig zijn eigen schatkaart, waarop hij steeds weer controleert of we nog steeds op de goede weg waren.

Op het spoor van de smokkelaars

De eerste smokkelaarskist in het bos is snel gevonden. Raadsel oplossen, de bal in het juiste gat van de kist gooien en het bijbehorende symbool in het wandelboek noteren – en Nelion rent alweer verder door het bos vol bosbessen en bemoste wortels.

Een oude alpenherder staat als een levensgrote 2D-figuur aan de rand van het pad en vertelt over zijn vader, die nog als smokkelaar actief is geweest. En er duikt steeds een brutale marmot op, soms op zoek naar nootjes, dan weer om de waterfles of broodtrommel van MountainTeen Matteo te jatten. "Als je de tamme marmot volgt, kom je

altijd uit bij de knikkerbanen," concluderen de speurneuzen.

Nelion kan bij de tussenstations haast niet wachten tot het luistergedeelte afgelopen is. De volgende knikkerbaan of smokkelaarskist ligt altijd in het verschiet, dus hij loopt steeds voorop op het brede grindpad. Bij deze wandeling vervalt voor de ouders het aloude gezeur "Ik heb geen zin meer om te lopen! Is het nog ver?" van de kinderen. In plaats daarvan wil Nelion weten: "Mam, wat is het volgende?"

Alpenherberg met uitzicht op de Alpen

Bij de bergherberg "Vordere Fluh" verlaten we het bos en kijken we over de alpenweiden uit naar de glooiende heuvels van het Weißachtal en de toppen van het naburige Vorarlberg. Nelion vindt de vierde smokkelaarskist en op de speelplaats wacht hem een MounTeens Challenge met een klimtractor.

Bettina van de "Gähwindehof" heeft ons de kaasspätzle van deze herberg aanbevolen. Maar het is nog te vroeg voor de lunch. Dus lopen ze verder naar de volgende speeltuin en het hoge touwenklimparcours in het bos. Dan is het zover: "Ik ben moe," klaagt Nelion. Gelukkig komt na een paar minuten lopen de vijfde smokkelaarskist in zicht en kort daarna de "Waltner's Alpe", waar melk, boter, kaas en spek uit eigen productie

wordt aangeboden – ideaal om een pauze in te lassen. Daarna gaat het weer bergop, zowel met de motivatie als met het pad.

Een alpenhoornblazer wacht bij een klein kruis op de top om het verhaal te vertellen van de legendarische goudschat die de smokkelaars in het gebied hebben verborgen, voordat ze werden gearresteerd. Nadat de kleine speurder de zevende smokkelaarskist in het bergwoud heeft opgespoord, ontdekt hij bij tussenstation 15 met zijn verrekijker de marmot naast het kabelbaanstation. Met een gouden daalder in zijn poten wijst die de weg naar een hut aan. Met behulp van de symbolen in het wandelboek ontcijferen we een cijfercode voor het deurslot. Bij triomfantelijke muziek verlichten spotlights een kist vol glinsterende gouden munten: We hebben de verloren schat gevonden!

Nog net op tijd voor het onweer glijden we met de kabelbaangondel naar het dal. Nelion kijkt nog eens naar zijn eigen schatkaart: "We hebben alles goed getekend! Maar zonder mijn arendsogen zouden we niet alles hebben gevonden," zegt hij. Bij het dalstation haalt hij zijn aandeel van de schat op met het ingevulde Detectivewandelboek, voordat we vol energie terugkeren naar de paarden en geiten op de "Gähwindehof". Missie geslaagd voor deze keer, de volgende keer pakken we de stropers op het MounTeens-speurpad op de Hündle aan. ■

♥ Voor kleine slimmerikjes

1 Een koe op de bergweide eet elke dag 60 tot 80 kilo vers gras. Een flinke hoop weideplanten belandt regelmatig in haar maag, genoeg om twee badkuipen te vullen

2 Een enkele koeienvlaai kan meer dan honderd verschillende insectensoorten aantrekken en dient als mini-ecosysteem. Dit is een absoluut onderschat natuurwonderland. En er is een kunstenaar in Beieren die kunst maakt van koeienpoep

3 Bergkoeien zijn echte atletes Hun longen en spieren zijn perfect aangepast aan de ijle berglucht, ze leggen vele kilometers per dag af op steile weiden en ontwikkelen sterkere spieren, vooral in hun benen en rug. Ze zijn veel zekerder ter been dan hun collega's uit de laaglanden

4 Koeien boetseren de alpenweiden actief met hun hoeven. Ze trappelen regelmatig hun looproutes plat, waardoor de zogenaamde "Viehgangeln" (koeienpaden) of "Pfadle" (paadjes) ontstaan, die langs de hellingen lopen. Ze zien eruit als minieme miniatuurterrasjes. Op plekken waar koeien vaak lopen, is de grond aangestampt en verdicht. Op steile plekken trekken de koeien de grond open, waardoor nieuwe plantensoorten kunnen groeien: deze kleine open stukjes grond bieden zaden nieuwe kansen om te ontkiemen. Dit zorgt voor een kleurrijke, diverse plantenwereld – een waar paradijs voor bijen, vlinders en veel andere dieren.

Bucketlist Beierse bergdorpen

Met geraniums versierde huizen, gezellige hotels, herbergen en pensions. Een kerk en een herberg te midden van dit alles.

Volop Alpencultuur, traditionele klederdrachten en brassbands. Deze zes Alpine dorpen zijn eenvoudig met trein of bus te bereiken en zijn ideale uitgangspunten voor bergbeklimmingen en buitenactiviteiten.

2 Bayrischzell

Bayrischzell is een prachtige gemeente die bekend is geworden door de tv-serie "Frühling" – en de rustige locatie zonder doorgaand verkeer is niet haar enige pluspunt. Het dorp met 2.000 inwoners is gelegen op een hoogte van 800 meter in het Mangfall-gebergte in de Landkreis Miesbach, aan de voet van de Leitzach-vallei en aan de noordelijke uitgang van het Ursprung-vallei, die helemaal naar Tirol doorloopt. U kunt Bayrischzell ook rechtstreeks vanuit München bereiken per trein. De barokkerk van het dorp biedt een geweldig uitzicht op de Wendelstein, waarvan de top te voet of met de kabelbaan kan worden bereikt.

De Sudelfeldpass voert naar een prachtig en veelzijdig ski-resort. In de vallei wacht een groot netwerk van langlaufloipes op langlaufers en klassieke skiërs. Enkele van de meest aansprekende wandelbestemmingen zijn de prachtig gelegen bergmeren Soinsee en Spitzingsee, die's winters ook in een ski-resort veranderen, evenals de Rotwand, de hoogste berg in het gebied (1.884 m). Talloze Alpenweiden en hutten nodigen u uit om even te stoppen om wat te eten.

In de zomer is de dichtbij gelegen Schliersee een geweldige plek om te zwemmen, te paddleboarden en te varen – of u kunt gaan opfrissen in het eigen Alpine openluchtzwembad van het dorp. Gliders vertrekken van het vliegveld Geitau en paragliders van Oberes Sudelfeld. U zult geïntrigeerd zijn om zoveel dorpelingen in traditionele klederdracht te zien – de "Gebirgstrachten-Erhaltungsverein" is een lokale erfgoedvereniging die al in 1883 werd opgericht in Bayrischzell. De eerste in zijn soort in Beieren!

Bereikbaar per trein

1 Kreuth

Kreuth, ten zuiden van de Tegernsee, heeft iets minder dan 4.000 inwoners en werd voor het eerst gedocumenteerd in 1184. Het ligt op 800 meter in de Weissach-vallei, een van de meest belangrijke landschappen aan de noordrand van de Alpen. Het dorp wordt omringd door de Tegernsee en het Mangfallgebergte. Het is sinds 1971 een "klimatologisch kuuroord". Het dichtbij gelegen Wildbad Kreuth, een klassiek gebouw met een zwavelbron, werd tot 1973 als spa gebruikt. Kreuth is officieel een "bergbeklimmersdorp", wat inhoudt, dat er duurzaam wordt omgegaan met het landschappelijk en cultureel erfgoed. Wandelaars, bergbeklimmers, klimmers en mountainbikers kunnen genieten van bloemenvelden en overstromingsgebieden, glooiende berghellingen, uitdagende bergtoppen en spectaculaire rotswanden. De hoogste top is de Halserspitze op 1.862 meter. Andere toppen zijn de Hirschberg (1.668 m), Risserkogel (1.826 m), Rossstein (1.698 m) en Buchstein (1.701 m). Er zijn ook Alpine berghutten die een assortiment versnaperingen aanbieden: Tegernseer Hütte (1.650 m), Gufferthütte (1.575 m) and Lenggrieser Hütte (1.338 m). De dichtbij gelegen Tegernsee – met verschillende recreatieve faciliteiten – is de moeite van het bezoeken waard. De vierdaagse huttentocht rond het bergdorp is een speciale ervaring!

Bereikbaar per trein en bus

3

Lenggries

Lenggries ligt op een hoogte van iets minder dan 700 meter in de mooie Isarwinkel ten zuiden van Bad Tölz en niet ver van het Karwendel-gebergte. De naam van de stad is afkomstig van "langer Gries", de grote grindbanken in het rivierbed van de Isar. Het Tegernsee-gebergte rijst op in het oosten, terwijl de westkant van het stadsbeeld wordt gedomineerd door de Brauneck, een bekend wandel- en skigebied op een hoogte van 1.555 meter.

Het Alpine landschap rond Lenggries is een diverse samenstelling van hoge heidevelden, weelderige groene weiden, beboste bergen en ruige rotsen. Er is een groot scala van activiteiten om uit te kiezen – van het natuurlijke buitenzwembad tot het fietspark en het klimpark. De natuur rond Lenggries is een paradijs voor wandelaars met talloze Alpine weiden en berghutten. De hoogste top is de Schafreuter in de Karwendel op 2.106 meter. In het zuiden ligt het op een fjord gelijkend Sylvenstein-reservoir, waar u kunt zwemmen, stand-up paddleboarden, kanoën en meer.

Het nog steeds de gewoonste zaak van de wereld dat u in Lenggries mensen in de traditionele klederdracht kunt zien lopen – vooral bij feesten zoals Corpus Christi of Leonhardi. Deze evenementen worden altijd gekenmerkt door zang en blaasmuziek, en waar ook van kan worden genoten op de wekelijkse spa-concerten. U kunt heel veel interessante feiten over Lenggries ontdekken in het plaatselijke historische museum buiten het stadhuis.

Bereikbaar per trein

4

Wallgau

In de bovenste Isar-vallei in het Werdenfelser Land, 15 kilometer ten oosten van Garmisch-Partenkirchen, ligt Wallgau op een hoogte van 866 meter, omringd door het Karwendel-gebergte, Estergebirge- en Wetterstein-gebergte. Het dorp met ongeveer 1.400 inwoners is doordrenkt van 1.250 jaar geschiedenis. Rustieke boerderijen en gevels versierd met aansprekende Lüftl-schilderingen voegen een vleugje Oberbayerische charme toe.

Tradities worden levend gehouden met volop feesten, klederdracht en Beierse volksmuziek – kom en zie hoe de lokale bevolking de meiboom opricht, het Sint-Jansvuur aansteekt en het vee van de bergweiden naar beneden drijft. Tussen Wallgau en het Sylvenstein-reservoir is de Isar een wilde rivier die voortdurend van koers verandert en zo een uniek landschap creëert. Wandel- en fietsroutes leiden naar Alpenweiden, meren en bergtoppen. Een uitgebreid netwerk van wandelpaden dwars door ongerepte, originele berglandschappen.

Wij adviseren het minder uitdagende Magdalena Neuner Panorama-pad, dat van het stadhuis naar de bergherberg Maxhütte voert. U krijgt er informatie over de carrière van deze succesvolle biatlete en geniet van het uitzicht over het prachtige bergpanorama. Het is de moeite waard om de lokale berg van Wallgau, de kleine Krepelschrofen en de mooie oude boerderijen in de uitlopers van de bergen te bekijken. In de zomer kunt u er ook talloze meren bezoeken.

Bereikbaar per trein en bus

5

Grainau

Grainau ligt ten zuidwesten van Garmisch-Partenkirchen in de uitlopers van het Zugspitze-massief dat boven het plaatselijke landschap uittorent met een hoogte van bijna 3.000 meter.

De gemeente ligt op 758 meter boven zeeniveau, en is een ideale basis voor wandelaars. De hoge alpine landschappen in het omliggende gebied – met bossen, meren en rotspartijen – worden gekoesterd als de meest spectaculaire wandelregio in Beieren. Met bergketens zoals de Karwendel, het Estergebirge, Wetterstein en de Ammergauer Alpen, is de keuze aan tochten enorm – variërend van gezinswandelingen tot via ferrata. Als u het liever wat rustiger aan doet, kunt u de beklimming of afdaling met bergspoorwegen doen – en Alpenweiden en hutten nodigen u uit om even te stoppen om wat te eten.

U kunt geen bezoek aan Grainau brengen zonder de Zugspitze te bekijken. Alpinisten gaan te voet, maar u kunt de "klim ook maken" in de nieuwe kabelbaan of de tandradbaan. Het uitzicht vanaf het Alspix-platform op de Osterfelderkopf onder de Alspitze is gewoon adembenemend. In de zomer is het kristalheldere water van de Eibsee een geweldige plek om te zwemmen. De dichtbij gelegen Höllentalklamm-kloof is de perfecte plaats voor een versnapering. Deze kan vanuit de oostkant van het dorp worden bereikt, en de Partnachklamm-kloof is maar een paar kilometer verder. In de winter kunt u genieten van een hele reeks buitenactiviteiten: schaatsen, langlaufen, rodelen, curling, skitochten, sneeuwschoenwandelen, winterwandelen en alpineskiën. Er zijn twee geweldige ski-resorts: Zugspitze en Garmisch Classic. **Bereikbaar per trein en bus**

6

Oberammergau

Het wereldberoemde dorp van het passiespel ligt in de Ammer-vallei in het natuurpark Ammergauer Alpen op een hoogte van 800 meter.

U kunt er eenvoudig per trein komen. Oberammergau staat alom bekend om zijn Herrgottschnitzer, houtsnijders die kunstwerken creëren met christelijke motieven, en om huisgevels die zijn versierd met Lüftl-schilderingen, waaronder die op het Mussldomahaus, Pilatushaus en Forsthaus. Barokke schilderingen verbeelden christelijke of alledaagse thema's. De parochiekerk St. Peter en Paul is een mooi voorbeeld van Zuidduitse barokke architectuur.

Oberammergau is een ideaal beginpunt voor wandelingen van alle moeilijkheidsgraden en voor fietsroutes. De Kolben-stoeltjeslift en de nostalgische Laberbergbahn brengen gasten comfortabel naar hoogtes met betoverende uitzichten! Andere activiteiten zijn onder meer boogschieten in een bosparcours, kajak- en kanoroutes op de Ammer, vissen op het Soiermeer en nog veel meer. En als u even wilt proeven van de lokale cultuur, zijn er dagtochten naar de beroemde koninklijke kastelen Linderhof en Neuschwanstein en naar de Wieskirche, een UNESCO Werelderfgoedlocatie.

Bereikbaar per trein

Halleluja, een blond pilsje!

Beieren heeft veel kloosters. Hun locatie, de artistieke schatten die ze bevatten en de bieren die in sommige ervan worden gebrouwen trekken veel bezoekers. Wij presenteren vijf bestemmingen die een “bier-bedevaart” waard zijn.

1

Irseer Klosterbräu: een blik op de brouwerij

De benedictijnen-abdij in Irsee in de buurt van Kaufbeuren in de regio Ostallgäu werd in 1185 gesticht en kende haar hoogtijdagen in de 18e eeuw. De ongefilterde “Kloster-Urtrunk” is het kenmerkende bier van Irsee, met een “kruidig, milde” smaak. Andere smakelijke varianten zijn onder meer het lichte en aromatische donkere abdij-bier, het amberkleurige sterke abdij-bier, het witbier van de abdij met een delicate gistsmaak, en het klassieke abdij-pils.

irsee.com

2

Klosterbräuhaus Ursberg: bier van lage gisting

Het Ursberg-klooster tussen Augsburg en Memmingen is een voormalige premonstratenzer keizerlijke abdij. De premonstratenzer monniken brouwen al in 1623 bier in het klooster. Het huidige brouwerijgebouw stamt uit 1792. De bierspecialiteiten van lage gisting van de brouwerij zijn: Ursberger Märzen, een amberkleurig bier met een erg milde bitterheid, een Pils, met een typisch hoppig aroma, een Helles, een volmondig bier met een aangename hoppige bitterheid; en een Dunkles, een volmondig bier met een moutig aroma en een fijne schuimkraag.

klosterbraeuhaus.de

3

Andechs: de heilige berg van Oberbayern

De uiwvormige koepel van de bedevaartskerk van Andechs is al van kilometers ver te zien en torent hoog boven de Ammersee uit. Benedictijnse monniken organiseren al bedevaarten sinds 1455. De brouwerijtraditie van Andechs kan mogelijk tot hen worden herleid. De monniken brouwen hun bieren met behulp van de traditionele meervoudige maischmethode: licht, donker, witbier – en het respectievelijke bockbier met een hoger alcoholpercentage...

andechs.de/en

4

Brouwerij Scheyern-abdij: Brouwen met behulp van zonne-energie

Dit klooster werd gesticht in 1077. De monniken verhuisden in 1119 naar Scheyern, waar ze nog steeds bier brouwen volgens traditionele methodes. De bieren worden niet gesteriliseerd of verwarmd naar hoge temperaturen. Er is een breed assortiment aan bieren: traditionele soorten zoals Helles (licht, licht gehopt), Dunkel (licht bitter), Weissbier (ongefilterd en van nature troebel) en Schyregold (van nature troebel landbier gebrouwen met behulp van zonne-energie/hernieuwbare energie).

klosterbrauerei-scheyern.de

5

Kloster Kreuzberg: Vers uit het vat

Zelfs in de pre-christelijke tijden maakten de Kelten bedevaarten naar de Kreuzberg. De 900-meter hoge top in het Rhön-gebergte wordt sinds de middeleeuwen bezocht door gelovigen. Sinds 1692 staat er een Franciscans klooster en sinds 1731 een brouwerij. De Franciscanen zijn een bedelorde, dus het klooster en de herberg waren gescheiden. De monniken serveerden tot 1920 hun bier zelfs gratis aan bedevaartsgangers. Het kloosterbier wordt bijna uitsluitend gebotteld in vaten. Het geheim van de kwaliteit zit hem in het eigen bronwater, Rhön-brouwzout, aromatische hop uit de regio Hallertau en een recept dat tot op de dag van vandaag onveranderd is gebleven. Alle bieren zijn ongefilterd: Dunkel, Pils, Helles Hefeweizen en het kerst bockbier (“alleen voor ervaren bierdrinkers!”).

kloster-kreuzberg.de/brauerei

Beieren Ontdek

Uitgever
BAYERN TOURISMUS
Marketing GmbH
Arabellastr. 17
D-81925 München
redaktion@bayern.info

Hoofdredacteur
Peter Pfänder (verantwoordelijke
persoon volgens de perswet)

Redactieteam
Ornella Rosaria Cosenza

Art Direction and Design
KD1 Designagentur

Druk
L. N. Schaffrath
GmbH & Co. KG DruckMedien

Gefinancierd door de

Beiers ministerie van Voedsel, Landbouw, Bosbouw en Toerisme

Auteurs die bijdroegen aan deze uitgave

Pagina's 2 tot 5: Markus Stein | Pagina's 4 tot 13: Peter Pfänder | Pagina's 14 tot 17: Markus Stein | Pagina's 18 tot 25: Peter Pfänder, Florian Kinast, Ornella Cosenza, Thomas Linkel | Pagina's 26 tot 29: Florian Kinast | Pagina's 30 tot 32: Christian Haas, Pagina 33: Ornella Cosenza | Pagina's 34 tot 37: Florian Kinast | Pagina's 38 tot 45: Astrid Därr | Pagina's 46 tot 51: Markus Stein

Fotografen die een bijdrage leverden aan deze uitgave

Cover: Tobias Gerber (linksboven, rechtsboven); Bernhard Huber (linksboven); Peter von Felbert (rechtsboven) | Pagina's 2 tot 5: Bernhard Huber (pagina 2 links); Gert Krauthauer (rechts) | Pagina's 4 tot 13: Gert Krauthauer (pagina 4); Frank Heuer (pagina 5); Frank Heuer (pagina 6, pagina 7 rechtsboven); Dietmar Denger (pagina 7 linksboven, pagina 8 linksboven); Louis Zuchtriegel (pagina 8 rechtsboven); Thomas Linkel (pagina 9 linksboven, pagina 13 rechtsboven); Peter von Felbert (pagina 9 rechtsboven); Uwe Niklas (pagina 10); Angelika Jakob (pagina 11 linksboven); Bernhard Huber (pagina 11 rechtsboven); Tobias Gerber (pagina 12); Tourismusregion Coburg, Rennsteig e.V. I Sebastian Buff (pagina 13 linksboven) | Pagina's 14 tot 17: Frank Heuer (pagina's 14, 15, 17, 18 en 19); Dietmar Denger (bovenkant pagina 15); Tobias Gerber (pagina 16) | Pagina's 18 tot 25: Peter von Felbert (pagina 20); Angelika Jakob (pagina 21 boven); Klaus Fengler (pagina 21 links- en rechtsboven, pagina 22 boven); Thomas Linkel (pagina 22 beneden, pagina 24 boven); erlebe.bayern (pagina 23); Frank Heuer (pagina 24 beneden) | Pagina's 26 tot 29: Bernhard Huber (pagina 26, pagina 28 beneden); Thomas Linkel (pagina 27, pagina 28 boven, pagina 29) | Pagina's 30 tot 32: Thomas Linkel | Pagina's 34 tot 37: Thomas Linkel (pagina's 34 en 35); Angelika Jakob (pagina 36) | Pagina's 38 tot 45: Thomas Linkel | Pagina's 46 tot 49: Der Tegernsee, Isabelle Munstermann (pagina 46); Der Tegernsee, Julian Robn (pagina 47 boven); Bernhard Huber (pagina 47 beneden); Tourismus Lengries, Christian Bäck (pagina 48 boven); Gert Krauthauer (pagina 48 beneden, pagina 49 boven); Rosa Alarcon (pagina 49 beneden) | Pagina's 50 tot 51: Fouad Vollmer (pagina 50); Gregor Lengler (pagina 51)

Huiselijk.
Toegankelijk.
Voor iedereen.

Hallo vakantie!

Ontdek onze bergtoppen, landschappen, steden,
cultuur en tradities – toegankelijk voor iedereen!

 bavaria.travel/accessible-holidays/

Scan gewoon de QR-code en ontdek
voor rolstoelgebruikers toegankelijke
vakantie-ideeën in Beieren.

Tourism for All

